Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

№ 88 (4529). | ШОАТТА, 24 июль 1971 шу. | Мах 2 кеп. | *Газет арадувл 1923 шера денз*

Эстоне Коммунистически парте Центральни Комитетага

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето дег тIара даькъала буц Эстоне коммунисташи дерригa эстонски халкъи Эстоне Коммунистически парти хьаьчен цун эггара хьалхара съезд хьайиллачен дийнахь денз 50 шу дизарца.

1920 шера ноябре хьаяь Эстоне Коммунистически парти эстонски пролетарната большевистски организацеех хьахинна я, ший дерригача гIулакхашка из чIоагIа лаьттай хIанз а латт революционни марксистско - ленински позицеш тIа.

Сийлахь-боккхача Октябро хьакхелла эстонски къахьегама коммуна дунен халкъашта юкъерча империализман къаман буржуазеи низаша тоIаьчул тIехьагIа денз герь Iодилладаи Эстоне Коммунистически парте. Подпольни террореи халача хьалашка къонахчал долаш кулгалдаьд цо къахьегамхой мукъабахара лоаттабеча къовсама. Советски Союзо интернациональни уйланца оагIув хьаллацар бахьан долаш 1940 шера июле буржуазни диктатура дIаяккхарцеи Эстоне Советски Iаьдал юхаоттадарцеи чакхбаьлар из къовсам. Шиймукъaгia советски халкъий сийлахь-боккхача дезала юкъера Эстонски Советски Социалистически Республика, хIаьта, цар вежарашха деча новкъосталах ког гIортолга а еш, овлангара социалистически эргалонаш яьй цо.

Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема бирсача шерашка фашистски гIаьрахоех са ца кходеш дерригача советски халкъаца цхьана лийтер Эстоне къонгаши мехкарийи. МоастагIчоа хIамэ тохилга вIаштIехьдаккхара боккха болх баьб республика коммунисташа.

ТIом чакхбаьнначул тIехьагIарча юкъагIа болхлой класса, колхозии ахархой, интеллигенце низаш тIемо бохабаь халкъа боахам юхаметтаоттабара КПСС ЦК кулгалца оарцагIаьхар республика партийни организаце. Эстонски халкъо хьинар ца кходеш къахьегар, вай мехка дерригача халкъий доттагIалеи вIаши юкъерча новкъосталеи айхха гIулакхаш леладар, ленински къамий политика лерраrIа чакхъяхар бахьан долаш чIоагIа дегIаена промышленности юрта боахами, хьалха латта Iилма а культура а йолаш йола республика а хинна вIаэттай советски Эстони ше хьахиннача укх 31 шера.

Республика къахьегамхой творчески хьинар тахан КПСС XXIV съезда исторически решенеш кердача пхе шера плана декхараш толаме кхоачашдара тIадерзаду Эстоне коммунисташа. Къахьегамхой марксизма - ленинизма, советски патриотизми, пролетарски интернационализма идеяшта боарам боацаш чIоагIа мутIахьа хургболча уйланца хьалкхебу Эстоне Коммунистически парте.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето дIакхайкаду, Эстоне Коммунистически парте республикера къахьегамхой дIахо а сийлахь-боккхача Ленина хьахьекхача наькъагIа бутаргболгах, коммунизм хьалъяра гIулакха керда коталонаш йоахилга вIаштIехьдоаккхаргдолгах ше чIоагIа дог тийша хилар.

Даькъала хийла Эстоне Коммунистически парти — КПСС дехале отряд!

Даькъала хилда Советски Союза халкъий дохаргдоаца ленински доттагIал!

Даькъала хийла Советски Союза Коммунистически парти — вай мехка коммунизм хьалъелга вIаштIехьдоахари дегаш урхалдерг!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ.

КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи

КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советон, СССР летчикий-космонавтий Советски Союза Турпала подполковника Г. Т. Добровольске, шозза Советски Союза Турпала В. Н. Волкова, Советски Союза Турпала В. И. Пацаева цIераш даим малха лоаттаяра хьакъехьа еннача предложенешка а хьежа, решени тIаийцай:

Г. Т. Добровольскена, В. Н Волковна, В. И. Пацаевна уж баьча моттигашка гг. Одессе, Москве, Актюбинске бюсташ оттаяра хьакъехьа;

«Союз-11» яха космически кема Iохайннача моттиге обелиск хьалъяра хьакъехьа.

космонавташа образовани яьккхача Ю. А. Гагарина цIерагIча космонавташ кийчбеча Центра, шозза Советски Союза Турпала С. И Грицевца цIерагIча летчикий Харьковски лакхерча тIема авиационни училища, Серго Орджоникидзе цIерагIча Московски авиационни института, Пензески политехнически института здаией оагIонаш тIа мемориальни доскаш хьалтохе.

Къоабалъяьй космонавташ деща баьгIача юкъерча общеобразовательни школаехи гг. Одессерча, Москерча Актюбинскерча цхьаьнца улицахи Г. Т. Добровольске, В. Н. Волкова, В. И. Пацаева цIераш тахкара хьакъехьа къахьегамхой депутатий Одесски, Московски, Актюбински исполкомаша енна предложени.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА ЦХЬОАЛАГIЧА ГЕОХИМИЧЕСКИ КОНГРЕССА ДАКЪА ЛОАЦАРАШКЕИ ХЬАЬШАШКЕИ

Советски Социалистически Республикий Союза правительства цIерагIа дег тIара моаршал лу аз Дунен халкъашта юкъерча цхьоалагIча геохимически конгресса доакъашхошкеи хьашашкеи.

Геохимически процессий закономерносташ хьаеллара тIадерзадаь Iилман тохкамаш дерригача мехкий Iилмахошта хьалхашка латтача лоархIамегIарча декхарех цаI да, хIана аьлча уж закономерносташ йовзаро шерра торонаш хьаелл Iалама ресурсаех пайда дикагIа эцараи общественни производство дIахо дегIайоалаяраи.

Советски Союза Коммунистически парте XXIV съездо лоархIчмегIарча декхарех цаI а лаьрхIа советски Iилмахошта хьалхашка отталаьд — пайдане оахкамаш дIаиийсъялара закономерносташ хьагучайоахилга, уж хьалахареи хьаяхареи методий эффективность лакхъелга. Уж проблемаш къоастаяро новкъостал дергда вай мехка Iалама ресурсаш советски халкъа гIулакха плана боарамагIа караерзаяра.

Лаьттан чIенашкарча, океанашкарча, атмосферерча ресурсаех пайда эцара дешаш дунен тIа мел долча халкъашта дикка хьашт долаш да, цудухьа уж толаме кхоачашдара дуккхача мехкий къахьегамхоша цхьана къахьега деза

Советски правительства дIакхайкаду, Дунен халкъашта юкъерча цхьоалагIча геохимически конгресси цига лоархIамегIара Iилман проблемаш творчески ювцарои геологически Iилмаш дIахо дегIаккхувлара, тайп-тайпарча мехкий Iилмахоша цхьана леладу гIулакхаш чIоагIдара, вIаши юкъера корта бола контакташ шерьяра, дунен тIа машар оттабе лаьрхIача шоай дикача уйлашка наха шоайла дIа-хьа дувцар дикагIа кхетадара аьттув боаккхаргболгах ше дог тийша хилар.

Конгресса берригача доакъашхой болх беркате хилар а ловш, аз дIахойт, дерригача адамий гIулакха Iилман дIахорча прогрессе цунах лоархIаме этап хургйолгах се дог тийша хилар.

Н. КОСЫГИН,
СССР Министрий Совета Председатель.

КОТБАЬННАРАШТА — ЦIЕ БАЙРАКХАШ

1971 шера хьалхарча ах шера хьайбай продукташ дукхагIа яхари кийчъяри доаханен коа тIарча оалхазарийи продуктивность лакхъяра автономни республикаша, краяша, областаша, автономни областаша лелаяьча Еррисоюзни социалистически яхьа итоташ яьй РСФСР Министрий Советои Еррисоюзни Профессиональни Союзий Центральни Советои.

Яхье котъяьннаргаш лаьрхIай хьалхара моттигаш яьха: къилбаседа-малхбузен зонера — Ленинградски область, Центральни зонера — Ивановскии Костромскойи областаш, Волго-Вятски зонера — Чувашски АССР, Поволжски зонера — Астраханскя область, Къилбаседа -Кавказски зонера — Краснодарски крайи Черсий Балкхарой АССР-и, Малхбузен СибарегIен зонера — Алтайски край, Малхбоален - СибарегIен зонера — Иркутски область, Дальневосточни зонера — Сахалински область, Къилбаседерча зонера — Коми АССР.

ХIаранена 10 эзар сом премн а луш РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-ех карара кара тела цIе байракхаш йита лаьрхIад Комин Чувашскии АССР-ашта, Краснодарски крайна, Ленинградскии Сахалинскии областашта.

РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-ен карара кара тела цIе байракхаши хIаранена 10 эзар сома премии лургья Черсий-Балкхарой АССР-а, Алтайски крайна, Астраханскии, Ивановски Иркутскии, Костромской, областашта.

Яхье шоллагIа моттиг лаьцай Марийски, ГIалмакхой, Нохч-ГIалгIай Къилбаседа - ХIирий Бурятски АССР-аша, Красноярски Приморскии краяша, Московски, Смоленски, Томски, Магадански областаша. Царна пхиппха эзар сома премеш лургья.

(ТАСС).

25 ИЮЛЬ—СССР ТIЕМА-ФОРДА ФЛОТА ДИ

Ученеш йола ха. Форда десант IойоассаIча районе. Форда пехота тIема техника хьидда бердагIахьа йода. К. Куличенко сурт. ТАСС фотохроника.

СОВЕТСКИ МОРЯКАШ СОЦИАЛИЗМА ХЬАШТАШ ЛОРАДЕШ ЛАТТ

СЕРГЕИ ГОРШКОВ,
Советски Союза флота адмирал, СССР ТIема-Форда Флота главнокомандующи.

Коммунизм хьалъяра кердача этала чу беннаб Советски мохк. КПСС XXIV съезда решенеша хьалхагIа цIаккха бIарга ца яйна горизонташ хьаелл цунна хьалхашка общество дегIаахара массе даькъе. Селлара йоккхий планаш кхоачашъяра СССР-а машар эш, цудухьа Коммунистически партеи Советски правительстваи долла хIама даьд, хIанз а ду советски наьха беркатеча къахьегама машара хьалаш Iалашдара.

Цхьабакъда, даим коталонаш йоахача коммунизма лелам фунагIа даь а лаьгIбеи соцабеи гIертача империализма оагIонгахьара даим духьале латтача хьалашка керда общество хьалъеэаш да советски халкъ. Социализмана духьаларча, халкъий паргIатоннеи кхычарех тийша хIама доацаш хиларaи духьаларча къовсаме пайда эцаш йолча Iалаьмате дукхача средствашта юкъе доккха дакъа кхоачашду империализмо шоай герзашцарча низашта. Ткъаь итт шу хьалхагIа 1941 шера июне фашистски Германе — дунен халкъашта юкъерча империализма чIоагIагIа болча бийновермахта деррига низаш тIаьлаьхкар Советски Союза. Цхьабакъда, ховш мадарра, цу тIем тIа котдаьлар советски халкъ, социалистически общественни строй, прогресса низаш.

ТIом чакхбаьнначул тIехьагIарча шерашка империализма арахьарча политика цIаькха а бакъдаь хьахьекхар цун реакционни, агрессивни политика хувцалургйоацаш хилар. ДIайовзийтача кхоачам ба, цу юкъа империалистически паччахьалкхенаша паргIато езача халкъашта духьал 30 совгIа тIоми тIема конфликти хьоаерах йола факт. ХIанз дунен жандарма дакъа кара а ийца дIаэтта американски империализм эггара боккхагIа бола кхерам ба халкъий лоIаман массане юкъарча машаран, керттера духьале я социальни прогресса наькъа тIа. СССР-аи кхыча социалистически мехкаштеи духьала шоай паргIатоннеи кхычарех тийша хIама доацаш хиларaи тIехьа къовсам лоаттабеча халкъашта духьал дерзадаь латт США герзашцара низаш. Керда дунен тIом хьара кхерам бахь цу гIулакхо.

Советски Союзо лерragIа хьаллоаттаю общественни строй мичча бесса яле а паччахьалкхенаш машаре яхара принцип. Вай цхьаннена а кхерам тIатуьсаши цхьаннех а лата лаьрхIан дац, деррига халкъаш паргIаттеи шоай лоIамеи дегIаахара тIехьа латт вай. Цунца цхьана Советий Мехка шоазткъе кхойтта шера опыто дог тешадеш хьахьокх, империалистически агрессагахьара кхерам болча хьалашка социалистически паччахьалкхеи машара политика тоъал боккхача, моллагIа агрессор юхатоха могаргдолча тIема низаца чIоагIъяь хила езаш хилар.

Шоай де тарлуш мел дола хIама лу Коммунистически партеи советски халкъои СССР доазонаш чIоагIа лоаттадар, социализмана карагIдаьннараш, машара хьашташ лорадар духьа. Цар хаддаэа ноакхо ю империалистически агрессораш юхабетташ йола цIенхаштта фактор хиларах тарра Советски Герзашцара Низаш чIоагIдара.

Герзашцарча Низий кхыча тайпашца цхьана дегIаух, социалистически паччахьалкхеи сийдола доазонаш, социализман машареи хьашташ лорадеш латта хIанзара тIема техникеи герзи ший доалахьа долаш дола Советски ТIема-Форда Флот.

Из эггара толашагIа йола тIема-форда техника из говза лелаеи цунах йоахкача йоккхийча тIема торонех бизза пайда эцеи Iомабеннача советски морякий тешамеча бе йоалл. Цунна дола тешал да тIема морякаша дийнахь а бус а, штормашка, арктически шелалагIа а тропически йIовхалагIа а шоай говзал лакхъеш а массе оагIорахьа денал чIоагIдеш а йола советски кемай Iалаьмате дукха океански походаш.

Къонахчали тIема говзали кхычаргара деха дезаш бац форда гIашлойи флота форда йистошкара доакъоши. ТIема кемаш гаьннеи йIаьххача ханнеи форда наькъагIа лелилга массе оагIорахьара Iалашде низ кхоачаш ше хилар хьахьокх гIонда долча флото а.

Дунен океана тIара советски флота кемаш — бизза бола, империалистически агресси юхатоха могаргдолаш бола низ. Цунца цхьана советски кемаш дунен океана тIа хилар дезаденнадац империалистически «кераштa», советски кемаш океанаш тIа гIолла лелар харцахьа лархIа, машара гIулакха бола цар лоархIам боабе гIерт уж. Шоай агрессивни мероприятеш къайлаяхьа езаш шоаш массаза хул, «советски кхерамах» бола фаьлг юха а бувца болалу уж.

Массе тайпара доацараш кIезига дийца а дувцаш а, дац, масала, советски ТIема - Форда Флот Средиземни форда тIа хиларах. БакъдоацарIш дувцара тIерабараштa юкъе ваьхав «Джорнале Италия» яхача газета еннача интервью тIа (укх шерара май) советски тIема-форда низаш Средиземни форда тIа хиларгара боагIа яхаш болча «советски кхерамца» дуне унзардаккхара цIаькха оарцагIваьнна адмирал Риверо а.

Хаттар отт. Средиземни форда тIарча «советски кхерамах» дувцача хана массаза а бокъонца лерхIар фуд? Керттердар сенах

(Чистедоалар 3-ча оагIо тIа).

КПСС обкоме, республика Министрий Советеи облсовпрофеи

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТАРАШТА — ЦIЕ БАЙРАК ХАШ

1971 шера хьалхарча ах шера хьайбай продукташ дукхагIа яхараи кийчъяраи республика районашта юкъе яьржача социалистически яхьа итоташка хьежаб.

КПСС обкома, республика Министрий Советеи облсовпрофеи карара кара тела цIе байракх еннай Наурски района (КПСС райкома секретарь нов. Федоров, райисполкома председатель нов. Дьяков, юрта боахамеи заготовкайи болхлойи гIулакхерча наьхеи профсоюза райкома председатель нов. Неткачева, райисполкома юрта боахама управлене начальник нов. Зотова, юртбоахама продукташ тIерен цар дикалеи дешашта йола керттера паччахьалкхен инспектор нов. Гаврина).

1970 шера хьалхарча ах шераца нийсдича Наурски района боахамаша 35 процент дукхагIа даькхкал дулх, шура — 17, тха — 16 процент. Ах шера паччахьалкхенга дулх дохкара план кхы тIа енна залани а тIехьа 106, шура йохкара — 115, фуаш дохкара — 118, тха дохкара — 110 процент кхоачашъяьй.

Массе тайпа доахани коа тIара оалхазараши дукхагIа хиннад района колхозашкеи совхозашкеи, хьайбаш доврах хулаш дола зенаш кIезигденнад, хьокхамаш дикагIа хиннад шоаш хьалкхедеча доахех Iулаш хьадараи хьайбай продуктивность лакхъяраи. Юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара йоаккхаш йола шура 142 килограмм дукхагIа хиннай, хIара устагIанна тIера доаккха тха — 0,5 килограмм. ХIара бIаь Iатта тIехьа 57 Iаса, хIара бIаь жийна тIехьа бIаь Iаьхар хьалхебаьб

БолгIалдаьккхед, паччахьалкхенга дулх, шура, фуаш, тха дохкара паччахьалкхен планаши кхы тIа а енча заданеши тIехкхоачашъяьча а хIаьта ишттa хьайбаш лелалелгеи цар продуктивность лакхъелгеи Iалашдаьча а Шелковскойи Надтеречнии районий къахьегамхоша болх дика баь хилар.

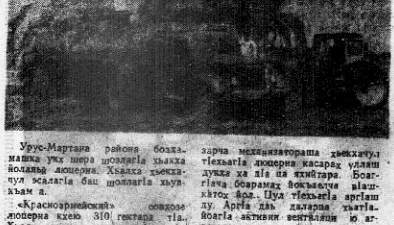
«Автуринский» совхозе сиха а да ца дойташ а чуэцаш да гурахъ дийна кIа.

Ди тIехьагIа шерлуш да балхаш.

Укх сурта тIа гуш да совхоза шоллагIча отделене групповой оалача методаца кIа чу мишта эц

А. КУИМОВА сурт.

ШОЗЛАГIА ХЬОКХАШ ЛАТТ ЛЮЦЕРНА

Урус-Мартана района боахамашка укх шера шозлагIа хьакха йолаьй люцерна. Хьалха хьекхачул эсалагIа бац шоллагIа хьувкъам а.

«Красноармейский» совхозе люцерна кхею 310 гектара тIа. Хьалха хьекха люцерна фермашта юкхе хьатIа а эза, вентилятораша йокъа а яь аргIаш даь латт. Из яр 360 тонн. ПланагIа совхово Iалашъе езар 530 тонн я.

Доакъар кийчдеча совхова № 1 болча отделене управляюще нов. Мунаева дог гIоздаьнна дуьц кхы а шозза хьекхача хийша шин шера тоъал йол аргхилар.

Боккха теркам тIабоххийт укхазарча механизатораша хьекхачул тIехьагIа люцерна касарах уллаш дукха ха дIа ца яхийтара. БоагIача боарамах йокъаелча вIашкатох йол. Цул тIехьагIа аргIаш лу. АргIа даь даларца хьатIайоагIа активни вентиляци ю агрегаташ.

Совхозе кийчъяь люцерна хьайбашта эшаш мел йола хIамаш (протеин, витаминаш) шийца йолаш хулилга хов доакъар кийчдераштa.

Доакъар Iалашдеча бригаде дукха ба дика болхлой.

Къаьстта дика болх бу хьекха люцерна хьагулъеча тракториста Цакаев СаIидеи йолхьнига тIа волча Талушаев Наурдеи. Денна йола задани цар кхоачашъю шозза гаргга.

Йолхьнигашца гулъйьчул тIехьагIа волокуша йолча тракторо вIашкатох йол. Из болх дика бу механизатора Янхотов Ахьмада.

ВIашкатеха дукха латтийтийнш яц люцерна. СихагIа дIаяхьа еза из фермашта юкхе аргIаш де. ЦаI вокхан тIехьа йолаш хьаух укхаза машенаш. Уж сиха йотт автопогрузчик йоаллача трактора тIа болх беча тракториста Хатуев Хьатас. Автопогрузчико хьалтела паркхаш машенаш тIа дIаниисду Вахидов Шамурдина (лаккхера сурт).

ХIанз цар йотташ латтар я шофера Исраилов Хизара машен.

Хьинаре къахьег йол фермашта юхе тIаувоача шофера Такиев Супьяна а.

Агротехнически лоацача хена чакхлоаккхаргда сиха шозлагIа люцерна хьоккхилга, — йоах механизатораша — Цул тIехьагIа кхозлагIа а диазлагIа а хьакхара из сихагIа дегIайоагIаргйолаш минеральни удобренеш подкормка еръя, хий тоаргда. Цхьаккхе а хIама кходергдац оаха шин шера тоъаргдолаш хьайбашта доакъар хилийтара, яхаш ба отделе болхлой.

А. КЫЧИКОВА
тексти сурташи

СИХДЕ ДОАКЪАР IАЛАШДЕЛГА

Хьайбашта дукхагIа доакъар Iалашдара чуййнна къахьегаш ба хIанз юрта боахама къахьегамхой. Из ишттa хила дезилга кхетадеш а да, хIана аьлча лаккхара дикал йола шортта доакъар ца хуле дIахо хьайбай боахам дегIабоалабе вIаштIехьа даргдац.

Доакъар Iалашдеча къахьегам дика вIаштIехьбаккхарца белгалдаьннад Шелковской района боахамаш. Районе аргIаш даь латт 28,5 эзар тонн йол, вешта аьлча 81 процент. ПланагIа дакха дезача 1200 тонн витаминни хьоарах 1102 тонн даьккхад. Из, хул 92 процент. Кхыча районашкарчул дикагIа да уж хьоккхамаш. Дика къахьег доакъара база кийчъеча Наурски района къахьегамхоша а. Баьцах витаминни хьоар даккхара плана цига кхоачашъяьй 75 процент.

Бакъда, цхьайолча районашка ледара да из гIулакх.

Масала, эшача доакъарах 20 процент мара дац Сунженски района боахамашка Iалашдаьр. Иштта кхаьннех цхьа дакъа мара витаминни хьоар даьккхадац Сунженски, Урус - Мартана, Шаьла районашка.

ВIалла да йиш йоацаш мела лел сенаж йоллара болх Ачхой-Мартана, Гудермеса, Надтеречни, Шаьла районий боахамашка. Ерригача республике аргIах яхийтар 100 эзар тонн йол я. Кийчъе езачул 2,4 кIезигагIа я из. хIаьта ца пхе баькъах цхьа дакъа мара кийчдаьдац.

Дика лелац ча гулдира гIулакх МалгIабика, Грозненски, Сунженски, Шаьла районашка.

КхоачамбоацарашI сихагIа дIа а даьха доакъар Iалашделга ма могга сихлаб да хIанз боахамий керттера декхар.

Республика районашка доакъар Iалашлар гойташ я лохера сводка

боахамаш	(проценташца) кол	ча	(тоннашца) витаминни хьоар	силос	сенаж
Ачхой-Мартана	32	38	78	4405	702
Ведана	1	29	—	—	250
Грозненски	47	14	41	15628	2515
Гудермесски	61	34	46	434	539
МалгIабика	32	13	—	—	4883
Надтеречни	64	42	—	400	500
Наьсарен	29	1	—	—	2380
Наурски	50	29	75	149	4394
Ножай-Юрта	17	26	—	—	795
Советски	7	5	—	1810	—
Сунженски	20	20	29	250	7539
Урус-Мартана	40	1	28	434	1225
Шаьла	49	29	31	3086	650
Шелковской	61	43	92	8189	2370
г. Грозный	21	3	—	—	—
Ерригача республике	41	21	53	34775	28592

Халкъа тIахьожам

ХIАНА ГУЛЛУ ОАЛХАЗАРАШ НАЬКЪАШКА?

Беркате хьуьжкъам чуэцаш ба Наьсархой. Дехьара а сехьара а хоамаш ухх гектара тIара 30 центнер йоал, 40 центнер йоал, яхаш, кердача участкаш тIа комбайнаш йоаллаше а.

Из цIаккха ца хиннача тайпара хьийкъа ялат лоацдача хана чуйна дакххарал бехктокхамегIа декхар дац кхаш леладерий укх доагача деноашка. Къаьстта фийла, кадай, массанахьа бIарг кхоачаш хила беза халкъа тIахьожамхой. ХIаьта а цхьайолча моттигашка мелал юалийт цар, ялаташ чуэцача дукха хозаш яI цар оаз, гуш дац гIулакхаш. «Октябра 40 шу» совхоза тIахьожамхошта доагIаш да из дукхагIдолча даькъе.

Цу совхозера мельзаводе ялат хьаозача наькъашка хилар тхо укх деноашка. Дукха боллашехьа демо къайла дахац кIи фийгаш: цкъа Iолийгараш цо дIакъайлададалехьа, шоллагIа дараш лег. Уж наькъаш «беркате» долга-м оалхазарашта а хов. ХьалхагIа вIалла ца хиннараш а тIехьа да уж укхаза. Юрта гарга долча наькъашка — коа тIара дараш а долаш.

Тамаш а яц шортта зIок тоха хIама я царна. Цу совхозера йоагIаш йолча хIара машено юкъера лаьрхIача 10—20 килограмм ялат дут цу демийла. Къаьстта чIоагIа «яьна ухаш» я цигара кIа кхуьхьа № ЧИБ 59-83 йола автомашен. Дукха ялат доалу цо. 18 июле «рекорд» оттайир: 90 килограмм тоъанзар цун. Тараз бехке да яхаш шофера Чабангаева кулгаш дIа-хьа ухийташ бехказа вала гIертарах хIама хилац. ХIана аьлча тараз деррига а дац бехке.

Цун а хIаьта цо «санна» марз кхом ца беш ялат дIа-хьа кхухьачар а бехк хинна Iацаз. Бахама зе дераш юха ца тохаш, гIалат бувлараш бехке ца озаш лела кулгалхой, цар теркам цу гIулакха тIаозаш бац совхоза халкъа тIахьожамхой а.

Нагахьа санна уж чIоагIа баларе, цар низ укхаза гуш баларе ялат бIеха, тIаьда да яхаш мельзаводера юха а ухийтаргьяцар автомашенаш. Цига ялаташ чуэца доладаьча укх кхаь-диъ дийнахь а массехк машен юхаерзаьйй. Царех шиъ (ЧИБ № 36—25, № 08—24) тхо хиннача дийнахь хьачуйнтанзар мельзавода ков. Е из санна дола хIама шоай декхараште юкъе доагIаш дац, аьнна, хетачоа тара ба совхоза тIахьожамхой. Тахка а техка, из санна дола ялат дIаккхухьийтар, ишта а ца тоъача транспортага зехьа никъ бийтар малав уж хьожаре соцаргдар из гIулакх.

Комбайнер Iо а хьалля а шийна аттагIа долча ца Iо а кхувсаш водаш хилча сатийна из теркал ца деш тIехвала вагIац цхьаккха а. ХIаьта а укхаза дац из. Нагтахьа мара гац боахама кхашка мугIарагIа латташ токхораш, хала да уж волокушаца вIашкатетта, дукха ца уллийс.

Юххера а оаха хьаттача, хьежача тIахьожамхо коравнизар тхона цу деноашка ялаташ чуэцаш хиннача совхоза хьалхарча отделене кхашка.

Ховш ма дий, царех дукхагIа бараш кхашка тайп-тайпара балхаш деш болга. Ишта списка тIа дIаязъяь халкъа тIахьожамхой цест укхаза а хила тарлора, цхьабакъда цар оаз-м яцар хозаш. Ялат ца доадеш деррига чуийца доаккхараи доагIача тайпара цIен а даь из хаинахьа пачхьалкхенга декха даккхараи баьржача къовсаме даим гуш хила деза халкъа тIахьожамхой дика гIулакхаш.

М. ЦОРОЕВ,
Наьсарен райисполкома производственни управлене кадрай гIулакхашта вола агроном.

ЦАР ШОАЙ БIАРГ КIАЛАРА ДАЛИЙТАЦ

Ялаташ, кхыйола культураш чуэцара кхаш леладераша мел деш долча гIулакхашта юкъе хьинаре дакъа лоацаш ба тха района халкъа тIахьожамхой. Доакъар, ялат чуэца ха хьетIаотталехьа хьалхxе а денз техника, геразаш, ялат чулоаттаду помещенеш миштте кийчъю хьожаш хинна6 уж. Цар ишта новкъостал дарах боахамий йиш хилар кхашкара беркат чуэцара балхаш дика вIаштIехьдаьха дIадоладе. ХIаьта ялат хьокхачен оардачен даим тIахьожам лоаттабеш хиннай колхозийи совхозийи бригадашка вIашагIъехка ханна йола халкъа тIахьожамхой посташ. Цу гIулакхо аьттув хилийтар ялат, кхыйола культураш чуэцара балхий ерригача звеньяшка деш дола гIулакхаш бIаргкIалара ца далийта, эшшача минота хьал эргадаккхара де дезар де.

Дукха дика гIулакхаш карагIдийннад «Красное знамя» яхача колхоза халкъа тIахьожама группа членашта (председатель И. А. Замарехин). Цар инициативах ялат чуэцарах дола дош дувцаш боахама берриге кхаш леладераш а болаш собрани чакхъяьккхай колхове. Шийна тIадиллача гIулакхах бола хIара механизатора бехктокхам чIоагIа айбир цу хIамо. Иа дика хьагойт укх масало: комбайнераша Н. Кушнаревеи А. Муцулхановеи ялат цIена чуда эцилга шоашта гучадаллашехьа правленега хоам бир колхозхоша. Царна боагIаш бола бехк белга кулгалхошкара хьадийхар халкъа тIахьожамхоша. Цхьабакъда цох кхоачамбаь Iачаз уж: цар предложенегIа ялат кхы цхьаннахьа а доа ца дайтара сакхаташ гучадоахаш тохкам бир ерригача комбайнашта. Ишта, денна шоай балха дика лераш юташ хьабаьхкаб колхоза тIахьожамхой. Колхоза правленеи партийни организацеи чIоагIа ерй ду цар, дукхазза белгалбаьхаб уж премешца, кхыча совгIаташца.

«Россия» яхача колхоза халкъа тIахьожамхоша коммунисташца цхьана денна теркаме леладу ялати доакъари чуэцара дош. Лакха ба цу боахама кхашкара чуэца хьувкъам — хIара гектара тIара 20 — 25 центнер ялат доал.

Укхаза а бар ялат хьоккхачен оардачен цхьа «лоадамбоаца» кхоачамбоацараш хиларах дош ца хетараш. Ялат сиха чу ца эцкхы доккхагIа зе хургда яхаш бехказбуала гIерт уж. Цхьабакъда тIахьожамхоша юхатехар харцахьара гIулакхаш, кхашка хьал ца эцаш кIезига дале а касараш дитарий шоалагIа комбайнашца чакхбовла бийаар. Цул совгIа хIара квадратни метр лаьттан тIа цхьа ка алдийсача а боахама мел зе хургда дIакхетабаьб механизатораш. Цудухьа гIулакх сиха эргадаьлар.

Ялат ца доадеш чуэцара чIоагIа оарцагIбаьннабар Ленина цIерагIча колхоза, «Советская Россия», «Калиновский», Кирова цIерагIча комсаш лелаеча совхозий халкъа тIахьожамхой.

Цхьабакъда массанахьа латташ гIулакх ишта. Кхашкара балхаш сихеи дикеи чакхдахара йоагIаш йола сагото еш бац района деррига боахамашкара тIахьожамхой. Царех цхьабараштa зедерашца эгIа лац. Цу тайпара хIама хиннад «Победа» яхача комсаш лелаеча совхозе. Комбайнера Н. Моргунова касарах улла мукх хьалъэцаш дукха ялат доадаьлга гучадаьннад. Халкъа тIахьожамхой цун комбайн яьллача участке хиннабац. ХIаьта отделене управляюще А. И. Покидкоси агронома Б. В. Базаевеи шоашта из ховшше а комбайнер бехке ца веш витав.

Ялат доадаьлга гучадаьнначул тIехьагIа мара балха юкъебеннабац цу боахама тIахьожамхой а.

Района халкъа тIахьожамхоша шоаш партийни организацей гIончаш хиларах тарра шоай низ, кхетам дIакхоачар дергда кхашкара еррига культураш цIепеи ханнахьеи чуийца яхара. Района юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 21 центнер йоаккхаш ялат чу а ийдеш хIанз планал совгIа из Даьхенга дохкаш хиларо хьагойт кхаш леладераша шоаш тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачашдергхилар. Цох доккхал деча дувца хIамаш долаш ба тха халкъа тIахьожамхой а.

В. ПЫЛЬЦИНА,
Наурски района халкъа тIахьожама комитета председатель.

ЦХЬА ФИЙГ ЦА БОЙТАШ

Сона дага доагIаш цIаккха а хьийкъадац тха «Ильича васкеташ» яхача колхоза кхашка кIа укх шера санна дика. Массайола участок теххачул тIехьагIа тха специалисташа баь соцам ба — хIара гектаро юкъера лаьрхIача 30 центнер совгIа кIа лургда аьнна. Цу тIа юкъ-юкъерча участкашка 35 центнерга дIакхоач чуэца ялат. Тха лаьтташ хий дехкаш доашилга теркалдича боккха хьувкъам ба из.

Цхьа фийг ца бойташ шин ханнахьа чу а ийца ялат амбарашка чутоссилга кхаш леладерий керттера декхар да. Из кхоачашдеча хьинаре дакъа лоацаш да, тхо, колхоза халкъа тIахьожамхой.

Ялаташ чуэцара колхоза правлене кийчо ярга хьежаш Iохайша дагIанзар тхо. Цахаддаш тIахьожам лоаттабир техника тоаеча, кхаш кийчдеча, наькъаш тоадеча, хьатта достам беча.

Дика кийчйир механизатораша колхоза кхо комбайн, ялаташ чуэцача хила еза кхыйола техника. Кхычахьара новкъостал ца эшаш паргIатта 15 дийнахь чуийца даргда тхо 380 гектара тIа кхелаьь кIа. Из чуэцаш ба йоккха опыт йола комбайнераш Булгучев Макшарип, Галаев Муса, Белхароев Махьмад.

Царел кIезигагIа къахьегац оаха, халкъа тIахьожамхоша. Шин группана декъаденнад тхо: цаIаш комбайнаш йоавхача, шоллагIбараш — хьаттарча тараз тIа. Тараз тIа болх беш я тIахьожамхо Белхароева Макка, хьатта — монтер Цечоев Султан, шофер Галаев Махьмад автомашений колоннана тIахьожам беш ва. Ишта шин-шийна моттиг а фу деза а хов тхоах хIаранена. Ялаташ чуэцача тIахьожам бераште лаьрххIа денна удостоверенеш да.

Ю. ГАЛАЕВ,
Сунженски района «Заветы Ильича» яхача колхоза тIахьожамхой группа председатель.

Механизатораш хьайбашта доакъар Iалашден ялаташ чуэцен болабелча денз кхашка беркат ца дойташ а ханнахьа а чудара нахаддаш тIахьожам лоаттабу Гудермесски района «Кавказ» колхоза халкъа тIахьожама группа членаша.

Даим юхаш леладераша эгара саготагIа дола балхаш чакхдоахача моттиге хул цу боахама халкъа тIахьожама поста членаш коммунист Мусхаджиев Iийса а комсомолец Исаков Хьамзати. Болх тесса бу новкъост гаьна валийтац цар, болх тоабара дукха маьхера предложенеш тийннай.

СУРТА ТIА: халкъа тIахьожамхой (аьрдехьара аьттехьа) Исаков Хьамзати Мусхаджиев Iийсаи колхоза бригадираца Арсанбиев ЯрагIеца цхьана кIа цIена чуэций хьожаш ба.

С. ХАКИЕВА сурт.

ЯЛАТ ЧУЭЦАЧА ТIАХЬОЖАМ ЛОАТТАБУ

Массанахьа а бIарг кхоач халкъа тIахьожамхой. Царетеркама кIалхардилац бокъо йоаш леладу цхьаккха тайпа гIулакх. Къаьстта дукха болх ба Грозненски халкъа тIахьожамхой хIанз. Са белгало яьлча денз боад къаьзабаллаца мотораш дек кхашкарий республикерча элеваторашка доахача наькъашка гIолла хаддаанза лел ялатех етта йола автомашенаш.

Района халкъа тIахьожама комитето республика Комитега указанеш, «1971 шера ялаташ чуэцилгеи юртбоахама продукташ кийчъелгеи Iалашдара зедезарий хьакъехьера» КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советей соцам кхоачаш а беш, семинар яьй колхозий, совхозий, торговий медицински учрежденей халкъа тIахьожама группай председателашца. «КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра, 1971 шера ялаташ чуэца кийчо яра, чуэцара, пачхьалкхенга дохкара халкъа тIахьожама группаштен посташтен хьалхашка латтача декхарий хьакъехьа» доклад йир семинаре парте Грозненски райкома шоллагIча секретара Н. А. Езикова.

Къайле яц, кхедаьча ялата кхел дуккхача хьале из чуэцаречча кийчонах тийша хилар. Цудухьа Комитето май беттехьe а боахамашка тохкамаш даьд ялаташ чуэцара а юртбоахама продукташ пачхьалкхенга йоххара а балхашта цар кийчо мишта яьй хьожаш. Дуккхача наха дакъа а лоацаш бир из тохкам. Цига дакъа лаьцар 125 саго. Цу бехктокхамеча балхах хьахиннараш ларде а декха механизаторий собранеш яьй, гучадаьха кхоачамбоацараш дIадоахаргдола боахамий кулгалхой приказаш дийттад, решенеш тIаийяьй.

Боахамашка даьча тохкамех хьахиннараш шерра дIаловзийтад. Уж дуккхаза а дийцад, «Заветы Ильича» яхача районни газета оагIош тIа.

Халкъа тIахьожама комитето вIашагIа а ялла ялат чуэцара. доа ца дайтара, из пачхьалкхенга дохкара тIахьожам лоаттабеш оперативни группа я. Районе ялаташ кийчдеча а колхозашкарен совхозашкарен дIачуийдеча а юкъагIа комитето ханна йола халкъа тIахьожама посташ яххай Артемовскии. Ермоловскии элеваторашка. Кевда хьадаьнна ялат дIачуэца кийча йий хьожаш тохкам баьб элеваторашка.

Иштта хьатташка, наькъашка, комбайневи агрегаташка, баьцадаарий кхашка, сомий бешамашка цахаддаш тIахьожам лоаттабеш ханна 45 халкъа тIахьожама пост я 100 совгIа саг юкъе а волаш.

Халкъа тIахьожамхоша баьча балхо новкъостал даьд хьагучадаьнна кхоачамбоацараш боахамий кулгалхоша шоай ханнахьа дIадахара, керда хьадаьнна ялат хьакха колхозийн совхозийи, хIаьта из дIачуэца элеваторийн техника а материально-техническ база а ший ханнахьа кийчъяра.

Районера дукхагIа дола боахамаш цхьатарра дика кийчо а яьдIадоладеннад ка бола ялати бовн культураши чуэца. Цхьабакъда, массе мотте ялат чуэца доладаь дукха ха яле а (хIанзкул тIехьагIа чуэца дезаш зараш гектараш кIа, хьажкIаш, баьцадаараш да). Цудухьа шоай болх мелбалийта йиш яц тIахьожамхой. Контролерашта хIанале карагIдаьнна дика гIулакхаш кIезига дац. Масала, Ленина цIерагIча колхоза Бугазов Iуса кулгалдеча халкъа тIахьожама постанарча тIахьожамхоша даим тохк ялаташ чуэцара балхаш. Бугазовен постерча цун новкъосташа Демченкоси Онищенкоси хьахьекхад ялаташ чуэцача хьалха латташ шоаш хилар. Агрегата оттаь задани горох чуэцача хIара денна 150—200 процент кхоачашъю цар. Цу тIа а цар хьоккхам тел ялаташ чуэцара балхаш дикагIа дарца. Коа тIара оалхазараш леладеча «Старогрозненский» совхоза тIахьожамхой даим хьеж касарагIа улла мукх кIан хьал мишта эц, комбайнаш тIара ялат дIаувва машенаш дIаязъю. Умаев Мовлади вIа дика аьрдадий хьеж, дукха моттигаш я ялаташ чуэцача лоаттабача къовсаме дукха дика хIамаш цунна карагIдийнна. Масала, цунна гучадаьннад, цхьаболча комбайнераша гектараш дукхагIа хьакха а гIерташ, безача маьха ялат ца оардаш чах доалдийташ, хьал ца эцаш касараш доалийташ хилар. ТIахьожамхочо цу сакъате оаш дазаккхад. Бахьан из долаш дукха ялат довчара даьлар оардача хана. «Ермоловский» совхозе хьекха улла горох хьалъэцача хана юкъе йовкъаш ютар комбайнера Тазмерзаев ЛуIмана. Из дIахайтар цунна тIахьожамхочо Курбанова. ГоалмарзагIа ваьннача комбайнера болх лерттIа бергбола гIулакх вIаштIехьдаьккхар цо. ХIана совхозе эгара дикагIчарех цаI а хиина дIаэттав из комбайнер.

Ялаташ чуэцача халкъа тIахьожамхошта дика хIамаш карагIдийнна моттигаш кхы а дукха юэца йиш яр.

Города юхера район хиларах тарра Грозненски района керттерча доакъеех цаI — хьайбай боахам. Хьайбай продукташ (дулх, фуаш, шура) дукхагIа яхара дика доакъараш эш. Цудухьа тIахьожамхоша шоай керттерча декхарех цаI лоархI цхьан — шин шера лаьрхIа юкъарча хьайбашта тешшаме доакъарий запасаш Iалашъелгах. Цунца дувзаденна а ишта дукха балхаш даьд. ТIахьожамхоша гучадаьха кхоачамбоацараш кхы хье ца долийташ дIадеах, хIаьта бехкечарна де доагIаш дола таIазар ду. Комитета штате воацача юртбоахама отдела заведующе И. П. Лотникова гучадаьккхар, «Аттгинский» совхозе йокъаянза йолча аьлах оргIаш даь а из бахьан долаш йоккхаьла йоаленна а хилар. ТIахьожамхочо хьалхадаккхарах боахама дирекце цу сакъате де доагIар дир. АргIа Iо а чIIа, йол дIа-юха а йоаржаь, йокъайир, тIаккха юха а хьалдир аргIа. Из гIалат далийтачоа бе боатгIаш бола бехк бир.

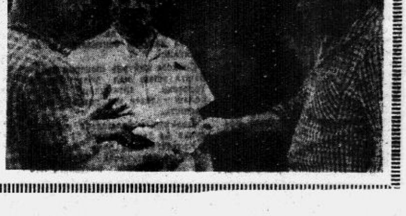
Халкъа тIахьожамхоша пачхьалкхен рузкъан дас санна йоакхо еш, чIоагIа бехктокхам хеташ лорадеш йола моттигаш дукха а юэца йиш яр. Цхьабакъда, лакхе цIераш яханза болча районе дикагIболча тIахьожамхой цIераш яха безам ба тха. Царех а «Советская Россия» яхача колхозера Дикаева Асма, коа тIара оалхазараш леладеча «Ермоловский» совхозера комбайнер Висаьтов Береа, Ленина цIерагIча колхозера механизатор Рабов, дукха кхыбараш.

Ф. ВАСИЛЬКОВ,
Грозненски района халкъа тIахьожама комитета председатель.

В. ШАХХАЛБИЕВ,
комитета член.

СУРТА ТIА: Грозненски района Ленина цIерагIча колхози халкъа тIахьожама группа членаш Н. В. Горнин (юкъе латтар) В. В. Кушнареви (аьттехьарвар) шоферашта кхай тIара ялат дIаоаара хьаязаь документаш леррттIа дий хьожаш ба.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ТВОРЧЕСКИ УЙЛАННА — ШЕРРА НИКЪ

ВОИР-а ОБЛАСТНОЙ СОВЕТА КХОАЛАГIА ПЛЕНУМ

Изобретателийи рационализаторийн Нохч-ГIалгIай областной Совета аргIанара кхоалагIа пленум хилар укх деноашка. Цига дийцар КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра даькъера ВОИР-а организацей декхарех. Цу дешах лаьца доклад йир областной Совета председатела нов. В. Н. Евдокимова. Цо белгалдаьккхар, КПСС XXIV съезда сийна яьржача социалистически яхье баьннача, вай республика рационализаторашеи изобретателашеи тийннача предложенешна бархIлагIча пятилетка фонде 48,2 миллион сом дилла хилар тIаийца хиннача декхарел совгIа 10,2 миллион сом.

Даьчох кхойчам беш бац рационализатораш. Цар дош деннад йислагIча пятилеткагIа пачхьалкхен экономически эффективноста фонде 52,6 миллион сом дилла. Цар дош аьннача хургда.

ДикагIбола рационализатораш лоархIаш ба промышленноста а юрта боахама а тайп-тайпарча отраслешка къахьегаш бола инженерно - технически болхлой. Царех ба, масала, 19 эзар сома пайда беш йола 7 рационализаторски предложени енна ВОИР-а облсовета президиума член вола Грозненски химкомбината № 132—212 йолча цеха начальник З. Х. Чинагриев, Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода слесарь нов. Исраилов, Швейни объединене слесарь нов. Гуляев, «Октябрьнефть» НГДУ районни инженерно - диспетчерски служба инженер нов. Михайлов, дукха кхыбараш.

ДIахо хьеш я соакха йолаенна хинна изобретателашеи рационализаторашеи творчески рекордаш яхара йола эстафета.

— Цунца цхьака докладчико белгалдаьккхар ВОИР-а областной Совета а цун юххьанцарча организацей а балхацара кхоачамбоацараш. Масала, вай республике рационализаторски предложенеех балха юкъейнхьараш 68,2 процент мара яц. ХIаьта цхьайолча предприятешка уж кхы а кIезигагIа я. Къаьстта эсала латт из гIулакх «Красный молот» заводе. Цига балха юкъейнхьа предложенеш 61 процент мара яц, хIаьта хьуни дахчах хIамаш ечей промышленноста предприятешка — 77 процент. Ла йиш йоацаш эсала лел балха юкъейнхьача предложенеех йола экономически эффективность пайда лоархIилга еррига а 45 процент — из мехка юкъера лаьрхIача геттара лоха да, хIаьта мехкдаьттен химически промышленноста предприятешка из процент а лохагIа я.

КIезига цийелац хIана а авторашта дсагIар дIададара новкъарленаш еш дола бюрократически гIулакхаш. Геттара эсала да из гIулакх кхачан промышленноста предприятешка, къаьстта консерви заводей дулха комбинатей.

Доклад яьнначул тIехьагIа йоалелар пренеш. Цига къамаьлаш даьчар дувцар мел доккхеи бехктокхамеи декхар да изобретателашеи рационализаторашеи кхоачашдер. Пренеех эгара хьалхза къамаьл дир «Грознефть» объединене технически отдела начальника заместитела нов. Хорошилова. Цо аьлар, кийслагIча пятилетка хьалхашка оттадаь декхараш дика довза а довзаш, дика дIаболабаьб шоай болх парте XXIV съезда решенеш кхоачашъе лаьрхIача объединене рационализаторашеи изобретателашеи. Цар хIанзалехьа а пачхьалкхен фонде дахийтад бархI миллион сом ахча. Мехкдаьтта химически промышленноста предприятеша «хала моттигаш» тахка а тохкаш, хьинаре дакъа лоац производства установкашкеи кхыйолча предприятешкеи технически мероприятеш чакхъяхара.

«Красный молот» завода ВОИР-а Совета председатела нов. Пейсахова аьлар завода болхлоех хIара виьлагIвар рационализатор ва. Духхьала укх шера еннай, производствацI юкъейоалайича пачхьалкхенна 200 эзар сома пайда лургбола 267 рационализаторски предложени. Цар хьинаре дакъа лоац «Староюртовский» яхача подшефни совхоза новкъостал деча а.

Рационализаценеи изобретенеи вола «Грознефть» объединене вокххагIволча инженера нов. Севастьянова, аьлар, кийслагIа пятилетка дика дIайоланый тха рационализатораша керда социалистически декхараш хьалхашка а оттадаь. Предложенеш балха юкъеяхьар бахьан долаш оаха хIанзлехьа кходаьд 2 миллион сом совгIа халкъа рузкъа. Буровой конторий балха опыт вIзшк йовзийтай. ДIахо йодача ханна оаха вIашн йовзийтаргъя рационализаторийи изобретателийи балха опыт. Цул совгIа, тхо кийча да промышленноста кхыча отраслешка тхоай опыт дIайовзийта, цар опыт тхоашта хьаIомае. Цо тхона боккха пайда баьб. Бакъда, тхо цунах кхоачамбаь Iеа лаьрхIа дац. Тхона эш ВОИР-а областной Советагара промышленноста кхыча доакъошкара рационализаторийи изобретателийи балха опыт Iомаелга.

Докладех йолча пренешка дIахо къамаьлаш дир: «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода ВОИР-а юххьанцарча организаце председатела нов. Балюка, А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода участка начальника нов. Скобельцина, ВОИР-а Совета общественни корреспондента нов. Алексеева.

Пленумо тIаийцар ВОИР-а областной Совета а цун юххьанцарча организаце а болх тоабара тIаберзабаь бола шерра соцам.

С. ЧУХАРЕНКО.

ЛоархIаме декхар

Орджоникидзевская яхача станице хиннача бIаргаго йиш я автостанцена юхе хьалъеш латта гIишло. Бакъда, массанена хIанз ховш-м дац из хьалъяь яьлча эзараш кагирхой цу чу Iомалуш хургхилар а хIаьта дийша баьлча бокъонца бола специалисташ а хинна Советски Эскара мугIарашка уж дIаэттаргхилар а. Сунженски автомотоклуб хургья цу здане чу.

Вай берригача мехка хьалдеш да Оборона ЦIеноаш, Автомотоклубаш, Стрелково - технически клубаш. Iалашъю дешара-спортивни техника.

ДОСААФ-а лотерей билеташ ийцарца цу лоархIамерча гIулакха доккха дакъа лоац дуккха миллионаш болча вай Даьхен къахьегамхоша.

1927 шера денз 1942 шерага кхаччалца дохкаш хиннад Осоавиахима лотереяш. 1951 шера ДОСААФ аьнна кхы цIи тиллай цунах. СССР Министрий Совета лаьрххIача постановленегIа цун декхараши балха керттердараши белгал а доахаш.

Осоавиахима гIулакхаш дIахьош йолча ДОСААФ-а хIанзарча хьалашка толамца кхоачашду къахьегамхой Даьхе лорярра кийчбар, вай пачхьалкхен оборонни низ чIоагIбар санна дола лоархIамера декхараш.

Оборонни Общества материально - технически база чIоагIъяра боккхача лоархIаме да 1966 шера денз араюла йолаенна ДОСААФ-а лотереяш. Масала, соахк хьалха арахийца ДОСААФ лотереяш вай республикерча къахьегамхоша 204 эзар сома маьха дIаийцар, хIаьта укх шера хьалха араяьнна ялхлагIа лотерей — 215 эзар сомагIа.

Уж лотереяш вай Даьхен оборонни низ чIоагIбара боккхача лоархIаме хилар дувцаш дукха агитационно - массовой болх баьб ДОСААФ-а районни комитетий председателашеи активисташеи. Из гIулакх къаьстта дика леладу заводской, Ленински, Ачхой-Мартана районий председателаша, ДОСААФ-а дикагIбола активисташ ба: 10000 билет дохка ВЛКСМ Гудермеса горкома секретарь Гамбулатов Хаваж, Гудермесски района «Гудермесский» совхоза комсомольски организаце секретарь Данильханов Шамиль, Сунженски районерча КПСС XIX съезда цIерагIча колхоза ДОСААФ-а юххьанцарча организаце председатель М. Чумаков, парте XX съезда цIерагIча колхоза комсомольски организаце секретарь А. Чередниченко, кхыбараш.

ЯлхлагIча лотерегIа хьалха арахийца иразе кхаж боагIа билеташ долча вай республикерча къахьегамхоша хьаэцаргья «Москвич-412» яха 3 автомобиль, запорожец «ЗАЗ-966» яха 9 машен, колескаш йола мотоциклаш М-63 — «Урал-2» — 9, Иж — «Юпитер-4» — 15, колескаш йоацараш — 37, иштта кхыйола хIамай а ахчан а выигрышаш.

ХIанз вай республике ДОСААФ-а юххьанцарча организацешка гIолла дохкаш да ялхлагIча лотерея шоалагIа араххийца ДОСААФ-а билеташ. 1800000 выиграш хургья цу кхажа юкъе: цу даькъе «Москвич а запорожец» а яха автомобилаш 800, 123220 мотоцикли мотороллери, 9280 лодкай моторани резина лодкеш, 19040 радиоприемники магнитофони, 3520 кинокамери фотоаппарати, 5280 пхьарсагIа доахкаду сахьаташ, иштта кхыйола хIамай а ахчан а выиграшаш.

Цхьан билета мах 50 кепиг ба. Дий ма долаш ДОСААФ-а лотерея дакъа лацарца Даьхен оборонни низ чIоагIбара оашош гIо деш хилар!

А. АЛБОГАЧИЕВ,
ДОСААФ Нохч-ГIалгIай республикански комитета инструктор.

Ханал итт ди хьалха

ИйслагIча пятилетка хьалхарча шера плани тIаийца лакхара социалистически декхараши ханал хьалха кхочашдара чIоагIа оарцагIъяьккхай «Чечингостройтранс» объединене коллектив ГIишлошъерашта эша мухь дIа-юха бахьара ворхI бетта план 20-ча июле кхоачашъяьй цо. Ер бутт чакхбалалехьа планал совгIа автотранспорта водителаша дIа-кха хьоргба 200 эзар тонн совгIа мухь. Автотранспортах пайда эцара коэффициент дикка лакхъяьй.

Уж къахьегама толамаш доахача дика болх барца белгалъяьнна я В. А. Беззубов керте латтача цхьоалагIча гаража коллектив. 20-ча июле ворхI бетта план 104 процент кхоачашйир цо. Цул дукха тIехьабусаш бац цунна яхь лелаеча Г. А. Осипова кулгалдеча шоллагIча гаража водителаш. Цар ворхI бетта задани 103,5 процент кхоачашъяьй.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

КХОАНА—ТОРГОВЛЕ БОЛХЛОЧУН ДИ

НАХА ЭШАРАШ ДИЗЗА КХОАЧАШДЕРГДА

Укх шера вайцига 25 июле белгалдоаккхаш долча цІейна — торговле болхлочун Денна — къахьегамен политически хьинар чІоагІа айденна а болаш накъа болх торговле къахьегамхой.

Вай республике шерра дегІаенай паччахьалкхени кооперативни торговли. 1970 шерара товарооборот 425,8 млн. сомага дІа а кхаьча, цул хьалхарча шерарчул 7,8 процент дукхагІа хилар.

Бахача наьха хІара сага сих лоархІаш дукхагІа дехкад товараш. Нагахьа санна 1965 шера республике вахача цхьан сага 290 сом кхоачаш хиннадале, 1970 шера 401 сом кхаьчад.

КПСС XXIV съезда решенешта жоп луш торговле предприятешкен организацешкен тІа-тІа шерагІа яржаш латт ийслагІча пятилетка хьалхарча шера планаши заданеши ханал хьалха кхоачашъяра социалистически яхь.

Общественни кхачан яр а тІехьа, 1971 шера 6 бетта паччахьалкхени кооперативни торговле розничи товарооборота план 100,4 процент кхоачашъяьй, хІаьта из товарооборот дІадахача шера цу ханаца ниійсича 7,5 процент лакхъеннай.

Товарооборота плани социалистически декхараши толаме кхоачашдаьд Грозненски Горпромторга, Горпищеторга, «Грознефтехимзаводы» объединенс ОРС-а, машеннаькъа ОРС-а, «Чечингушводстроя» ОРС-а, столовей, ресторанийн, кафей треста, Гудермеса, Ножай-Юрта, Советски, Шелковской райпо коллективаша.

Укх шера шоллагІча квартале лелаяьча Ерригсоюзни социалистически яхьа итогехьа Грозненски Универмага коллективана РСФСР торговле Министерстван профсоюза ЦК-ан карарь кара тели ЦІе байракх хьожаьй, хьалхара ахчан преми а луш.

Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Советен облсовпрофен карарь кара тела ЦІе байракх а ахчан шоллагІа преми а еннай Гастроном торга № 1 йолча тика коллективана.

Болх дика бу инвентарь йохкача № 1 йолча тика, «Старогрознефть» НГДУ ОРС-а № 4 йолча тика, «Малгобекнефть» НГДУ ОРСА-а № 1 йолча столове коллективаша.

Торговлена хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашдара дІахо тоабе беза кадраш хьахаржара, балхаш тІа дІанийсъяра, хьалкхеяра беш бола болх. ХІанз паччахьалкхени кооперативни торговле болх беш 22 эзар гаргга саг ва, цу даькъе кхалнах—14300. ДІаяхача пятилетке балха дІанийцаб 19 эзар совгІа кагирхой. Царех лакхереи юккъереи образовани йолаш 2360 саг ва республике.

Коммунистически партеи Советски правительствая лакхха мах бир торговле болхлой хьаьналча къахьегама. Къаьстта белгалбаьначарна республикерча торговлен потребительски кооперацек болхлошта Советски Союза орденаши медалаши енчай. Царех ба: Ильина — «Старогрознефть» НГДУ ОРС-а № 10 йолча столове повар, Циликина — Универмага коммерчески директор, Мордачева — «Малгобекнефть» НГДУ ОРС-а № 6 йолча столове кондитер, Тербулатов — «Горснефть» ОРС-а тика заведующи, Гастемирова — Горпищеторга № 44 йолча тика продавец, Малярская — Горпромторга № 35 йолча тика секце заведующи, Малаева — машеннаькъа ОРС-а № 4 йолча тика заведующи, Цицкиева — Наьсарен районни потребительски общества тика заведующи. дукха кхыбараш.

Торговли толаме дегІаахара лоархІамегІарча хьалех цаІ да цуи материально - технически база чІоагІъяр.

ДІаяхача пятилетка херашка республике дикка шеръеннай розничин торговлен общественни кхачани предприятей сеть. Болх бу моттигаш 968, общественни кхачан предприятешкара Іоховша моттигаш 6800 тІаххийттай цу пхе шера.

Керда хьаеллаш йола ерриге тикаши столовеши сийрда помещенеш, арахьара витринаш йолаш, хІанзарча холодильни торгово - технологически оборудованеца кийчъянь я. Цу тайпарча тикаехи общественни кхачан предприятеехи я Катаяма цІерагІча поселкера продовольственни тика, Грознефтяная станцера гастрономически тика, Ленина улицагІара «Доцо сей» яха кафе, Урус-Мартанера, Шаьлара Универмагаш, Мужечара, Надтеречнера, Карабулакера йоккхий продовольственни промтоварнии тикаш, кхыяраш

ХІанз республике я розничин торговле 2200 совгІа предприятиехувшаш хІама луаш йола республикера общественни кхачан предприятеш (столовеш, чайнеш, кафеш, ресторанаш) цкъа чуэцаш 24 эзар совгІа саг чу а ийца, царна гІулакх де йиш йолаш я.

Республика паччахьалкхени кооперативни торговлера массе тайпара тикаш дукхагІа хиларца цхьана дукхагІа хиннай вІашагІъийнача ассортиментех дола товараш дохкача тикайл дикагІа гІулакхаш долаш йола специализированни тикаш. Масала, эша веначуи укхазара харжа йиш я ассортиментагІа, фасонагІа, тІерча куцагІа шийна эшшаш дола баракъа, гІулакх дара культура къаьстта дика я, цул совгІа рентабельнегІа а я уж.

Бахача наха гІулакх дара культура лакхъергйолча лоархІамегІарча хьалех цаІ—торговле прогрессивни формаш даим юкъекхахьар.

Ер шу долалуча юххье самообслуживане методагІа болх беш яр 141 тика — розничин торговле предприятеех 10 процент. Укх шера самообслуживане методагІа болх бе йолаялийтай Мира улицагІара продовольственни тика, Грознефтяной станцера продовольственни тика, Дубай-Юртара тика. кхыяраш.

Укх гаргарчу хана продовольственни промтоварнии тикаш хьаелларгья гор. Гудермессе, Калинина цІерагІча поселке самообслуживане продовольственни тика, Ташкала посолке массе тайпара продовольственни товараш а долаш йола самообслуживане тика.

Цхьабакъла, хІанз йолаш йола тикаш, общественни кхачан предприятеш, складаш, холодильникаш, баьцадаарий, сомий, коартолий хранилищаш кхоачам болаш яц. Укх пятилетке торгови объекташ хьалъе йоккха программа оттаьй республике. ХІаьта а цхьан юкъа товарооборот дегІаахарга хьежжа йоацаш хургья торгови сеть. Цунца дуьзаденна гІулакхаш дикагІа дара керда резерваш леха еш тха керда гІишлош хьалъяра чотах санна, иштта болх беш йолча торгови сетахи общественни кхачан предприятеехи пайда дикагІа эцара чотах а.

Цу тайпарча резерваех товараш доькъара методаш хадданза эргайоацаш тоаяр. Цудухьа торгови организацей теркама юкъмоттиге хила деза торговле прогрессивни методаш шерра юкъекхухьилга. Цар новкъосталца кхоачашъе йиш я социалистически доал леладара керттера метод — дІадохийтар хІоангагІа а долаш пайда дукхагІа баккхар.

Къахьегамхошта гІулакх дикагІа дара къаьстта уйла тІаяххийтаеза товараш ийдерашта цІагІа дІа я кхухьаш уж дІателара гІулакх шердара, маькхаш - булкаш, шурий продукташ, кхыдола продовольстаени товараш дохка тикаш дукхагІа хилийтара.

Дулх, чкъаьра, генарий даьташ, фуаш, баьцадаараш санн йолча продуктай рыночни фондаш кердача пятилетке 40—60 процент дукхагІа хургья. Барзкъаш 35 процент дукхагІа дохкаргда, пазата хІамаш — 56, культурно-бытовой гІуллакхашта лаьрхІа товараш — 80 процент дукхагІа.

Нохч - ГІалгІайчен паччахьалкхени кооперативни торговле розничин товарооборот укх шера 1,5 процент дукхагІа а хинна 480 млн. гаргга сомага дІакхоачаргья. Пятилетка чаккйоалаш 40 процент лакхъе лерхІ товарооборот.

ИйслагІча пятилетка хьалхарча шера планаш ханал хьалха кхоачашъяра къовсам а лоаттабеш, укх шера доккхагІдола декхара тІайийцад торговле болхлоша: товарооборота шера план 29 декабрь хьатІаоттале кхоачашъе; розничин торговле 112 предприятии 2 эзар сага Іоха моттиг хургйола общественни кхачан предприятеши хьаелла; къахьегамца коммунистически гІулакх леладар, коммунистически къахьегама бригадаши коллективаши яха цІи лелае бокъо яккхар духьа социалистически яхь шерагІа йоаржае; гІулакх дара культура ма могга лакхъяр, торговле прогрессивни формаш юкъекхахьар духьа хьажараш - конкурсаш, хІамаш эца ухарий конференцеш чакхъяха; юрташка бахача наха гІулакхаш дара культура лакхъяра республика кооперативни организацешта шефски новкъостал де.

Торговлен общественни кхачани болхлой декхар да бахача наха эшараш дизза кхоачашдар. Массе тайпара хьалаш хилийта деза тика тІа е столове вена хІара саг раьза хинна дІагІоргвола гІулакх вІаштІехьдаккхара.

Республика торгови организацеца шоай берригa низ тІабохийтарга ийслагІча пятилетка планови заданеш ханал хьалха кхоачашдаран бахача наха торгови гІулакх дикка дикагІа дари.

Ф. МИРЧЕВ,
Нохч-ГІалгІай АССР торговле министр.

МЕХКДАЬТТАХОШТА ЭШАР ІАЛАШДЕШ

Оаха хьашташ кхоачашдеш бола нах гІулакх дика деш беза лелабе безарех ба. Уж ба МалгІабика сий лакха лоаттадеш хьаборгІа мехкдаьттахой. Цудухьа, атта декхар дац тхона хьалхашка латтар. ХІаьта тхоай говзал, опыт оарцагІъяьккха из кхоачашде гІерт тхо, духхьал царна эшар хьатйада, из царга дІаккхачийта оарцагІваьнна 530 болхло ва. Дика ка а йоал тха из декхар кхоачашдеча. 4 миллион сома маьха хІама ехкай оаха тхоай мехкдаьттахошка дІадахача ах шера. Планал ткъаь пхиъ эзар сома дукхагІа да из. Иштта дика къахьийгад пищевикаша а. Цу юкъа заданел совгІа 22 эзар сома маьха даар дехкад цар шоай столовешка, кафешка, ресторане.

Берригача из котало йоаккхача дика къахьегарий, наха эшачунга ладуагІарий уж Іалашде гІертарий цІераш яха со елча дукха моттиг дІалоацаргья, цудухьа массехк мара яккхац аз. Уж ба №№ 6, 9, 17, 21, 25 йолча тикашка болх беш бола опытни продавецаш Местоев Хьамид, Кондратьева Ранса, Мамилов ЮшаІ, Арчаков Рукъман, Хидиров Юсап, «Фонтан» яхача тика кІадай отдела заведующи Точиева Лейла, кхыбараш.

Укх массехк шера пищевикашта юкъе хьалхле дІа ца хецаш хьайоагІа №№ 13, 6 йолча столовей коллективаш (кулгалхой нн. Бураьлева, Точиев, Эгиев). ТІехь тІехьа чамегІа долаш, эргадаькха тайп-тайпара даараш кийчду тха столовешка, кафешка. Ерригаш тха ОРС-а системе 37 я уж. ХІаьта тикаш 53 я. Укх шера царна хьатІаккхетаргья керда хьайийлла массехк торговлен общепитен предприятеш. Укх деношка ший наІараш хьаелларгья йоккхача павильона, 25 моттига лаьрхІа столови, кхыяраш.

Бехктоккхаме деноаш да хІанз тхона хьатІаэттараш: баьцадаарашца мехкдаьттахой Іалашбе беза тха. Дикал да йойташ керда нарсаш, помидораш, кабуц, коартол цар стола тІа хургйолаш гІулакх вІаштІехьдоах оаха. Тха совхозашкара, колхозера яраш хьа а яьй кхы яц аьле битац оаха уж. Иштта тхе Іийча царна тоъам а хургбацар. Цудухьа вай республике эгара дукхагІа а дикагІа а баьцадаараш кхедеча Сунжерча колхозашца, на хадаш бувзам лоаттабу оаха. Къаьстта чІоагІа ба тха из «Победа» яхачен Кирова цІерагІчен колхозашца. ХІанзлехьа а 1500 центнер баьцадаараш денад оаха цигара. Уж хьачуэца, е цихха дІадохке дика кийчо яьй оаха. Мехкдаьттахой раьза ба.

А. ПЛОТНИКОВА,
МалгІабикерча ОРС-а йоккхагІа йола экономист.

ИЙДАРХОЙ ХЬАШТАШ ДИКАГІА ТЕРКАЛДУ

КПСС XXIV съезда исторически решенеша деган айдаь болча тха Гастронома болхлоша чІоагІа уйла тІаяххийтай балха тІа керда толамаш даахара, наха дикагІа гІулакх дара.

Тхоай деза цІейна —советски торговле болхлой Денна накъайодаш, тха гастронома коллективо 1971 шера 25 июне кхоачашъяьй ах шера товарооборота план. Планал совгІа бахача нахага дехкад 57 эзар сома маьха продовольственни товараш, планал совгІа баь пайда 1,5 эзар сом да. хІаьта 7 бетта план а 24 июле кхоачашъе лерхІ оаха, планал совгІа дохкаргда 77 эзар сома товараш.

Тха коллектив,торговле берригача болхлоша а санна, ийслагІча пятилетка хьалхарча шера план кхоачашъяра яхье а яьнна, доккхагІдола социалистически декхараш тІайийцад бахача наха гІулакх дикагІа дар а царна эшараш дукхагІа хилийтар а духьа.

ТІайийца декхараш кхоачашдара тІаберзабаь бола организационни кхетамен болх бар бахьан долаш дикка шеръеннай коммунистически къахьегама тІехьара яхь.

Тха коллективе коммунистически къахьегама ударник яха сий дола цІи лелаеш 23 саг ва, «ДикагІвола продавец» яха цІи лелаеш — 2 саг Белгалдаккха деза тха хьалха латтача къахьегамхой болх дика вІаштІехьбаьнней хьоккамей лелаш хилар. Царех ба духх доккача отдела заведующи В. И. Дьяченко, кассир А. Л. Жилких, продавецаш Р. А. Беков, В. В. Щеголева, А. Чекуева, Л. Хамхоева, Н. Ткаченко, З. Сабдулаева. Тешамеи цІенеи болх барца коллективана чІоагІа новкъостал ду цар товарооборота план бетта-бетта кхоачашъе.

Гастронома болхлой керттерча декхарех цаІ да хІама эша баьхкарашта культура лакха йолаш гІулакх дар. хІаьта цунах тийша да керттера производственни хьоккхамаш а. Цудухьа оаха боккха лоархІам бу кхетама балха, из лерттІа чакхбахар бахьан долаш тха гастрономе 1970—1971 шерашка дикка кІезигъеннай продавецаш гІожа ба яхаш тела жалобаш.

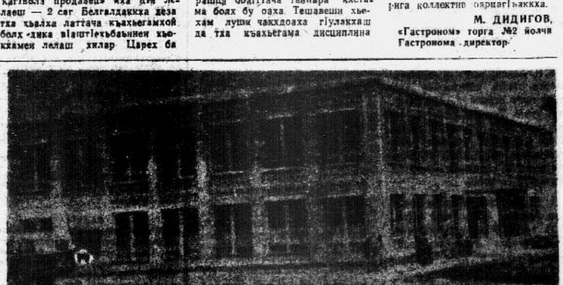
Продавецашта кхетам балара боккхача лоархІаме да хьалха латтарий дика гІулакхаш массанена а дІадованийтар. Цудухьа цхьайолча отделий а хІаьта иштта продавеций а дикача хьоккхамех пайда эца гІерт тхо ерригача коллективана коммунистически кхетам балара. Коллективе дувца уттаду оаха къахьегам вІаштІехьбаккхарах, къахьегама дисциплинах, гІулакх дара культурах дола дешаш.

Къахьегама дисциплина телхаерашца боагІача тайпара кхетама болх бу оаха. Тешавеши хьехам луши чакхдоаха гІулакхаш да тха къахьегама дисциплина тейхаерашта керттера воздействи ераш.

ХІара денна беча балха тІа тхоай керттера декхар лоархІ оаха ерригa торонаш тІайийца декхараш кхоачашдара оарцагІйоахилга. Гастронома берриге болхлой оарцагІбовла беза къахьега, санитарно - гигиенически хьалаш Іалашдара. Уж дерриге гІулакхаш чакхдахар духьа республика торговле Министерствацa дага а даьнна къовстадаьд тха Гастронома овлангафа деза реконструкци ярах дола дош. Гастронома реконструкци яра, эгара хьалхарча аргІанна хилалза дарг мел доаца бытовойи санитарнии хьалаш теркал а деш, проектно-сметни документаци кийчъеш я «Чечингражданпроект» яха институт.

1972 шера реконструкци яь яьначул тІехьагІа самообслуживане методагІа болх бергба оаха массе тайпара продовольственни царца доагІачеи товарий ассортимент а йолаш. Цу гІулакхо торо хулийтаргья тхо долча хІамаш эца ухараштa эшараш дикагІа Іалашде, товарооборота план дикка лакхъе, цу тайпара, КПСС XXIV съезда сийна тІайийца декхараш толаме кхоачашдара ерриге коллектив оарцагІьаккха.

М. ДИДИГОВ,
«Гастроном» торга №2 йолча Гастронома директор.

Торговле болхлой ЦІей тІакхоачача деношка дукха совгІат кхьачар «Электроприбор» завода болхлошка. Завода юххе керда хьа а йилла болх бе йоладелар башха дика столови. Шоаза вІаштІардаьча цІеношка лохсхьарча этажа тІа дІачу ма вьалле я барзкъаш хьалъэхка моттиг, дІайха а пийла а хий долаш йола умывальникаш, Электрополотенцаш, буфет, 50 саг Іоховргвола диетически зал.

ШоллагІча этажа тІа я 250 сагикъа хІама даа Іоха йиш йола йоккхагІйола зал, йоккхагІйола кухни, пхьегІаш юла механизированни агрегат.

СУРТА ТІА: кондитераш Исмаилова Аьсет, Черкаш Аллен, — уллувра сурт) Столове здани (лаьхера сурт).

С. ХАКИЕВА сурт.

СОВЕТСКИ МОРЯКАШ СОЦИАЛИЗМА ХЬАШТАШ ЛОРАДЕШ ЛАТТ

Йистедоалар. Доладур 1-ча оагІо тІа

латт аьлча, из латт, ракетноядерни герзаца кийчъяьча. Средиземни форда бассейне лахача халкъаштен социалистически лагера мехкаштен цІенхаьтта кхераме йолча бча американски флота кемаша Средиземни форда тІа леладеча гІулакхий провокационни маІача тІера уйла дІатуаларах. Низ хьахьокха гІертилга мара кхы фуд американски кемаш провокационни гІулакхашта лаьрхІа Іаьржачен Балтийски фордашка, вешта аьлча Советски Союзацен кхыча социалистически мехкашцен айхха оагІув болаш йолча районашка чуахар?

Цудухьа ухийт советски халкъо ший кемаш Средиземни форда гІеи Дунен океана кхыча районашкен. ПаргІато езаш долча халкъашта кхерам тІатассар духьа ца ухийташ, Советски мехкан цун доттагІаштен духьал агрессица хилийтар духьа. ХІаьта, нагахьа санна вай ца дезараш советски ТІема-Форда Флотагахьа касткаста юхахьежаш бале, тІаккха из ниїсача наькъа тІа да хьона, тІаккха цо бакъью советски халкъо шийна тІайилла машара мисси. Океана тІа гІолла наькъаш делга советски халкъа вахара чІоагІа юкъеденад. Дунен океана тІара дерригa доал шоашка эца гІийртача империалистически стратегаша лийрхІараш кхы метта оттаргдоацаш дехар.

Советски гІема кемаша океанаш тІа гІолла наькъаш делга белггала флота личии состава тІехдика школа а профессиональни говзали кхетами дегІаккхувлара, морально - психологически низ лакхбара эгара эффективнегІа йола метод а хинна дІаэттад. Йоккха тІема говзал, форда гІулакх Іомадаь, форда тІарча вахара моллагІа халонаш эшае ховш шоаш хилар советски эпсараша, старшинаша, матросаша бекъонца дог теша а деш хьахьекхар «Океан» яха ТІема-Форда Флота йоккхий маневраш «Юг» яха бІун ученеши йолча хана.

Империалистически агресси авантюраши юха совцаяь лоаттаеш йола йоккха фактор а хинна латта советски ТІема-Форда Флот цу цхьан ханна — машар безаш долча деррригача халкъашца интернациональни бувзамаш, машар, доттагІал леладеш а да. Укх тІехьарча шерашка итташ официальни визиташ йийца даха Европа, Африка, Азе мехкашка хиннад советски тІема кемаш, хІаьта массанахьа а беза хьаьший, дег тІара доаттагІий санна, Октябра Даьхен бизза бола викалаш санна тІайийдаьд уж. Шоай Даьхен доазонашкара гаьнна дІаухача советски морякаша шоашца кхухьдоазол дехьа ше а, цуи истори а культура а, революционни общественни эргалонаш шерагара шерага дукхагІа хьашт долаши бечаши болча эгара хьалхарча социализма мехках дола бакъдар.

Советски кемаш укх шера Эфиопен Францен хиннад, вІаштІехьдаьккхал Дане, Норвеге, Нидерландашка визитагІа гІолга. Шоай аргІанна советски морякаша укх шера шоайцига тІайийцаб Нидерланды, Франце, Дане морякаш, хІаьта сентябре кхача дезаш да Норвеге кемаш. Кемай визител совгІа, ТІема-Форда делегацеш дІа-юха ахийта лерхІ Швецен Францен. ВІаши юкъе лоаттадеча цу бувзамаша кхы а доккхагІа новкъостал дергда кхыча мехкий халкъашцара советски халкъа доттагІал чІоагІдара, дагардараш цар вІаши дикагІа кхетадара, цар цІаькха а бакъергья вай паччахьалкхено лерраргІа чакхйоаха машаре лахара политика а, аьттув боаккхаргба дунен халкъашта юкъера кхоххам кІаьдбара гІулакхъ.

Къаьстта а айха, вежарий бувзамаш эттад советски ТІема-Форда Флотан Варшавски Договоро вІашагІтехача социалистически мехкий флоташтен юкъе. Вешта-м хила йиш йолаш а дацар из, хІана аьлча социалистически содружества халкъий Іаьдал да юкъара идеологи, юкъара лерхІарашй декхараши, леррагІа дІахьош интернационализм хилар, къаман культураи традицейи сий деш хилар.

НАТО тІем блок санна йоацаш Варшавски Договора организаци — из я шоай халкъашта карагІдаьнна социалистически хІамаш машара гІулакх лорадара декхар шийна хьалхашка оттадаь йола организаци. Из боккъонца йола оборонительни союз, хІаьта цун доакъошхой цхьаннена а кхерам тІатувсаш кхычар территорей хьалувца гІерташ, кхыча паччахьалкхени чурча гІулакхашта юкъе гІерташ бац. Цхьабакъда, цар герзашцара низаш массаза а кийча да цхьан мугІаре дІа а этта империалистий агрессивни гІулакхаш юхатоха.

Социалистически содружества мехкаша опыт шерра дІа-юха эцхьана маневраши учeнеши ю. Иштта Іомаю личии состава гІема говзал, шаьрду кемашен эскара доакъошен цхьана чакхдоаккаргдола гІулакхаш, шер а лу, дегІа а ух союзни флотий морякий доттагІала бувзамаш, вІаши дагардараш дикагІа кхетаду, тІема хьоашал чІоагІлу. Белгалдоалаш хІама да, эгара тІехьагІа цхьана хиннача Варшавски Договора мехкий герзашцарча низий йоккхийча ученеех цаІаш «Герзага гІоллара вошал» яхаш девиз а йолаш чакхйийнна хилар.

Дерригa советски халкъ КПСС XXIV съезда лоархІаме решенеш толаме кхоачашъе тешшаме лаьрхІа долча хьалашка дезду укх шера советски морякаша шоай традиционни цІей — СССР ТІема-Форда Флота Ди. Даьхен кхоаненна хьалхара шоаш чІоагІа бехктоккхаме хилар кхета а деш, цар шоай дерригa низаш дІател дунен тІа эгара хьалхарча социалистически паччахьалкхен оборонни низ дІахо чІоагІбара гІулакхa. Съезда сийна лелаяьча яхье даьха толамаш чІоагІден дебаден лаьрхІа ба советски тІема морякаш. Шоай хила хьакъ долаш болча боккхача политически кхетамахи специальни знанеехи ког гІортолга а еш, цар шоай низаш тІадерзаду тІема кийчо, фел дІахо дукхагІа лакхъяра, герзи техникеи юкъедаккхара пайданагІа йола методаш Іомаяра, тІема дисциплина чІоагІъяра.

ХІаьта советски тІема морякаш миччахьа бале а —океаний аренашкен феген, базашка а штабашка а — уж массаза а боккъонца кийча ба Даьхенна хьалхашкара шоай къонгий декхараш дизза кхоачашде, халкъий машарен кхерамзален гІулакх чІоагІдара новкъостал де.

(АПН).

Сахалини Курилаши — Тайжача океана тІара вай Даьхен форпост. Подразделенешкен доакъошкен хадданза Іомалуш ба морякаш, авиатораш, бувзамхой, кхыбола специалисташ. ХІанз хІара кхоалагІвола специалист гІулакх дара, тІемен политически Іомавалара отличник ва.

СУРТА ТІА: вахте ва сигнальщик А. Ф. Журавков.

В. Великжанина сурт.
ТАСС фотохроника.

КЪАЬНАЧА АХЬМАДА ЙОАЛАЯЬ САГ

86 шу даьннача Полонкоев Зархмата Ахьмала 24 шу даьнна Нальгиева Лемка йоалаеш хьоалчагІа хилар дукха ха йоацаш Наьсареч районе, СурхотІа. ХІаьта саг йоалаяьр ше малав?

Школашкареи вузашкареи дешар къоабалдеш вац Зархмата Ахьмад, хІаьта цу бахьанагІа шин цхьанна дезалхочунга а цхьанна гаргарча сагага а 5—7 классал дІахо дешийтадац цо. Дьна хьехам эгара чІоагІагІа лелаберех ва из. ТІаккха цкъаьннахьа саг йоалае дагадехад цу «хьехамхочоа».

Маьре яха ший пхи йоІ кхайкатІа а йоалаянь, А. Полонкоевна царга аьнад: «ХІа-хІа, са йиІигаш. Шо вежарий боацаш да. Цуина бехке яр шун нана Сахар я. Цудухьа, вай фу дІахо дахийта дагахьа, саг йоалае лаьрхІад аз».

Цу къамаьла раьза йоацаш, мехкарех цхьанне даьга аьнад, хьа йиІий мехкарий а ма бий маьре ухаш. Даьна раьза хиннача бокх мехкараша хьийкхача цІогІарчаша кхы гІар ца йоалийташ тоІайир цун оаз. ГІулакхаца а рузкъанца а оагІув хьаллоацаргба шоаш аьна дош делар цар даьна.

Вай хана лаха хала да, деша а доацаш хал-хвиннахьа, дийнахь пхезза, ламаз а деш мархий бетта марха а кхоабаш дола пускал. Цхьабакъда, Полонкоевна-м корадаьд из. Из я Лемка, цун юртахочун Нальгиев Идриса Махьмада йоІ.

ЗІамига йолча хана нана йоацаш йиса Лемка хувц-хувцаш кхувлаш даь истий дезалашца хьалкхийнай. Ялх саг йоалавьй цун дас Нальгиев Махьмада. ТІеххьарчул хьалхагІа хинна ши сесаг цхьан дийнахь эккхаьй цо, ши къонаха теш волаш цІи а тесса: «Кхы са истий дац шо, долле шо-шоай цІа гІо». Маьра цІен наІара санагІа а хоададаь сесаг кхы юха чу ца ялара кхоачам болаш да уж дешаш шариІатага диллача. Ахьмала а иштта ховш хиннад Нальгиева ше а дукха ха йоацаш шийл ах бІаь шу зІамагІа йола йоІ йоалаяьлга. Долче, укхо, Ахьмада, яхар кхетадергхургда-кх цо а.

Зоахалол дувца доладаьд. Махьмада мел рузкъа нийца йоІ ехкай ховш дац. ЦаІ да ховш — урдона 1000 сом а дахьаш зоахалола юкъебаьхкараш цо эгІаз а ваха лелхабаьлга, шоалагІа баьхкарий аьттув дукхагІа баьннаб, из ахча, гучох, иззамиссел кхы ІогІаххийтта хургдлаш да. Зоахалол вІаштІехьдоаккхаш хиннарашта вІалла дага а дацар йоІа фу хет хьожилга. Кхьметтел хьай даь даь да хила а мегаргволаш волча сагага маьре яха безам ба хьа — бац хьа, аьна цхьанна а саго хаттанзар цунга.

ХІанз са паргІатдоаккхача хабарашца ший къонача сесага сателеш ва къаьна Ахьмад:

— АргІе бук сеттабе безаргбац хьа. Даьреш дийха леларгья, бедарий метта йижа улларгья. Хьай дег чу еса Іаьса уйлаш даьла цІи а йоаккхаш цІенъе, — йоах Полонкоев Ахьмала 60 совгІа шу шийл зІамагІа йолча сесагага.

— Шийна дагалаттар дуІаца а кхоачашдулургда аьнна хет сона сагага, — йоах Ахьмала.

СурхотІарча общественносто, коммунисташен комсомольцашен, депутаташа а юрта Совето а махеи мовхари миссел хІама даьдац из тамашийна зоахалол ца хилийтара. Цхьаннена а бала болаш хиннадац даьна дарах кхыметтел юххьанцара образовани ца йоаккхаш йисача а хІанз къоаналла юххера шу долча воккхача сага сесаг хиланза ца йоалаш йолча а йиІий дайна ираз.

СурхотІа «къоабалба» гІайнца дьна хьехамхой ба» А. З. Полонкоеви М. И. Нальгиеви. Цу тІа а, А. Полонкоева, шин сесагаца вахаш ше волашехьа а, уголовни вулам даьд. Цхьабакъда, из бахьан долаш цунга саго аьнна хІама дац. Къахеташ дагаух цхьаькха кхалсага, Ахьмада йоккхагІйолча сийсага, Сахара кхел а. Маьраца яхаш массехк итт шу доаккхаш пхи йоІ яьй цо цунна. Ший дагахь деза мел лийрхІача хІамах доглаьнна я хІанз Сахар.

Дукха истий барий массане Іа массаза лелаеш шоай цхьа оамал я оаха ца буташ кхийлаб цар шолларгІа истий ралийт цар шоай исташка советски Іаьдала органий викалашта духьала кхаьчача. Дош духьала ца хьош шоай моарoша яхар де Іемача кхалнаха, шоай дагалаттар кхыдар доллашехьа я, ду цу тайпара лолкъамаш. Цхьабакъда, суда хьалхашкарча бехках цхьанне а мукъабоалийташ цу тайпара моарой. Прокуратура, милице, суда, къахьегамхой депутатий районии Советий исполкомий болхлошта дика хов. лоаман кхалсаг лоалара яккхара цо новкъарде еш хиларах дукха истий кхувлар общественана кхераме хІама долга.

Цхьан кхалсага ираз доадаьд А. Полонкоева, вож даькъаза яьккхай. ХІаьта а цунгара хІанзалца жоп дийха саг а вац. Цу тайпара моттиг нийсъелча, бехке бараш бехктоккхаме ца озаш массаза бут, ужжамо гІулакхаш дІахо а леладе дог отт шира Іадалаш хьаллоаттадерий.

Цхьаболча кагирхоша боккхагІчаргари эш хьоккам. Укх тайпара уйла ю цар: А. Полонкоев, М. Нальгиев, кхыбараш ца эзача метте, дай а озаргдац бехктоккхаме.

Уйлаш яь а Іац. Шоай юртарча шийна дукхавезача зІамигача сагага маьре яхар цу СурхотІара Богатырева Юназа Лейла. Цу саррахье а БогатыревгІар нах юкъебахийтаб халахетар юкъеладалехьа тха саг юхая аьна. Из юхаеннай, тІаккха даьша Экажкъонгий — Юртарча Хидриевга маьре яхийтай, «зІамсаги» йоІиц хьалхагІа шоайли кхыметтел вІаши бІаргалайна чиниадеце а.

Дукха ха йоацаш Наьсарен районе, ТІой-Юрта итт класс йоаккхаш эгара тІехьара экзамен дІалуш йолчарa йодаьй Осмиева Яха, кхыметтел экзамен а дІа ца йолийташ.

Тамашийна зоахалолаш да уж Наьсарен районе дераш-м. Кхы а тамашийнагІа да, е ширача заман воча гІулакхашца къовсам лоаттабара вІашагІъеллача комиссе а, е прокуратура а, е райисполкомо а, е юртий Советий исполкомаша а уж да «зер». Хаттарде догдоагІа; сел паргІатбаьнна кхы мащалла леларгба дукха истий кхувлараш?

Ю. ХУДАЕВ,
журналист.
(22 июлерча «Комсомольское племя» тІара).

«СЕРДАЛО»
3-гІа оагІо, 24 июль, 1971 шу.

ХЬУВКЪАМА ЦIЕЙ

Шелковской района колхозашта юкъе эгтара хьалха гурахь дийна ялаташ чуийца яьннай Социалистически Къахьегама Турпал В. Г. Табацкова председатель йола «Коминтерн» яха колхоз

Дошув санна, цIена ялат хьалхкхедеча доккха дакъа лаьцар берригача колхозхоша. Дика хьийкъар ялат укх шера. Из хьалхкхеча къа мел хьийгарий деган гIоадаьхар цу гIулакхо.

Укх шера колхозе чуийцар 1020 гектара тIара мукхи 1700 гектара тIара кIан. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара баьлар 25,3 центнер мукх, 23 центнер кIа. ТIехкхоачашдир коминтерновцаша паччахьалкхенга ялаташ дохка денна дош а.

ПланагIа 4500 центнер дохка дезача цар паччахьалкхенга дехкар 8000 центнер ялат, хIаьта социалистически декхар дар 7.800 центнер дохка. Ка бола ялаташ чуэцача, уж паччахьалкхенга дохкача дика толамаш дахара хеталаь цIей дIадихьар колхозхоша. Цу дийнахь делкъа хаина Ново-Щедрински станице гулбелар бIаьш къахьегамхой. Цар цIенача дег тIара даькъала бувцар ялаташ чуэцача хьинаре къахьийга комбайнераш, штурвальнеш, шофераш, берригa механизатораш.

ТIеххьара ялат чуийца даьннача кхай тIяра шоай техника центральни усадьбе хьайоалайнр цар.

Укхаза арен турпалашта духьал баьхкача дешархоша зизай гурматаш елар царна. Цахаддаш хьахозар духовой оркестра оаз. Ше кIада тIатессача исгола тIа хьатIахайша багIа колхоза председатель В. Г. Табацкова, парткома секретарь Юшков, дикагIа бола комбайнераш.

Къамаьл ду парткома секретара яов Юшкова. Цо дувц ялаташ чуэцача колхозхоша даьха доккхий толамаш. Цо цIераш йоах толашагIа болча комбайнерий, йоалвю цар балха итогех йола цифраш. Ялаташ чуэцача эгтара дикагIа толамаш даьхад комбайнера Кучеренко Михаила. Цо шиий комбайнаца чуийцар 223 гектара тIара ялат. Цо аьрда хьатта хьакхачийта ялат 5220 центнер да.

Цунца яхь лелаеш хиннача Федин Виктора аьрдар 4600 центнер кIа.

Яхье котваьннача комбайнера кач олл кIина канех яь венок, хьатIадоагIача 1972 шера ялаташ чуэцалца цунга йитар колхоза парткомен правленен карара кара тела Цlе байракх.

Дукха бар укхаза белгалбаьха комбайнераш. Царех бар Федин Виктор, Нутаев Лаьча, Павликов Василий. Иштта дика къахьийгар шофераша Кузьмичкин Александра. Марченко Алексея, кхычар. Укх шерарча кIих яь маькх ера комбайнерашта хьалхашка.

Ялат чуэцача дика къахьийгарашта елар Сийлен грамоташ, хьожадир маьхера совгIаташ. Иштта царна елар мах боацаш туристически путевкаш. Парткома а правлене а доккха баркал аьлар берригача механизаторашта ялат чуэцаш хьинаре къахьегарах. Цlей чакхдоалаш художественни самодеятельноста коллективо доккха концерт оттадир ара вIашагIъеллача сцена тIа.

Е. ФАРНИЕВА,
КПСС Шелковской райкома секретарь.

БЕРАШ САЛОIАШ ДА

Школашка ахканара каникулаш йоаяладе гаьнна хьалхагIа оттадар МалгIабика гороно «беращца ахканара унахцIенон мероприятеш чакхъяхарах» дола дош исполкома заседане дувца. Цига решени тIанийцар бераша аьхки салоIилга дикагIа вIаштIехьдаккхарах, шерра общественность, организацешкарен предприятешкарен болхлой юкъе а озаш чакхйоахаргйола мероприятеш чIоагIйир. Берашка дикагIа, сакъердамегIа салаIийтара мел эшаш дола хIамаш кийчдеш яр еррига школаш, педагогически коллективаш, комсомольски организацеш.

Районе ахкан каникулаш йолча хена школаша чакхдоаха гIулакхаш хIара шера чулоацам шерагIен дикагIен болаш хул. Района школай практике белгалъяьнна я аьхки салоIилга вIаштIехьдаккхара тайп-тайпара формаш: пионерски лагераш, бахача моттиге вIашагIтеха отрядаш, тайп-тайпара экспедицеш, туристски походаш, ди-бийсаш а доахаш экскурсе ахар, кегийча берашта лаьрхIа унахцIенон майдаш, спортивни яхьаш, краеведчески болх, и. кх. дI. Ахка — дешархой физкультуранен спортан тIаберзабара эгтара дикагIа йола ха. Из долла хIама теркал а деш вIаштIехьдоаккх районе бераша салоIилга.

Тайп-тайпарча школашкарча 200 совгIча беро дакъа а лоацаш пхе дийнахь районни туристически слет хилар Долакоарча хьун йисте. Котбаьлар № 6 йолча юкъерча школа лакхерчен юккьерчен группашкара дешархой.

Вахар дешархошта дикагIа довзийтара шоай район, республика Iемайтара шерра торонаш школана хьалхашка хьелл ахко. Цу гIулакхa боккхача лоархIаме хилар хIама довзареи общественнопайданеи гIулакхаш бераша дика салаIарцеи цар физически низаш чIоагIдарцеи цхьана тар а деш. №1. № 6 йолча юкъерча школаша, № 2 йолча 8 шера школа, пионерий Цlено, № 4 йолча школа-интернато гор. МалгIабик бахьан долаш Къилбаседа-Кавказа тIом лаьттача моттигашка Нохч-ГIалгIай чу гIолла 300 совгIча пионерой комсомольцой дакъа а лоацаш яь туристически походаш. Цу тайпарча походаша Даьй-мехка тIем тIа дакъа лоацарашта, тIем тIа байнача тIемахой дезалашта хьалхашкара, шоай дезалашта хьалхашкара шоай декхар хозргдолча тайпара кхетаду бераш, доккхагIдолча нозхала сийлахь традицеш дегIаккхувл.

Районе чIоагIа уйла тIайохийт пионераша чIоагIа могадеш гIайица «Зарница» яха ловзараш Iалахо эргадоахаш тоадара. Районе шкь бетта хиннача «Зарница» яхача ловзара юкъе дакъа лаьцар 400 совгIча пионеро, хIаьта котбаьлар «Зарница» яхача республикански ловзара юкъе дакъа лоацаш хиннa № 1 йолча юкъерча школера пионераш.

Дешархошта коммунистически кхетам балара лоархIаме средство я общественно-пайданеча гIулакха юкъе дакъа лацар. Цунах тIа-тIа дукхагIа дог тешаду «Ингушский» совхоза кхашка балхаш деча № 7, № 12, № 19 йолча дешархой производственни бригадай опыто. Халахете а, цу дешай йоагIаш йола уйла яц школай, колхозий, совхозий цхьаболча хулгалхоша, бизза мах бац дешархой производственни бригадашка кагийча нахен мехкарашен хьегача къин.

Дешархой бригадацкара къахьегам — из ба боккъонца бола, материальни ценносташ хьаеш бола производственни къахьегам. Берашта кийчъяьча унахцIенон майдашка салеIад 250 совгIча беро. Из болх дика вIаштIехьбаьккхаб № 6 йолча юкъерча школа.

Района улицашкарча футбольни командашка 2000 совгIа бор да. Дукха ха йоацаш города улицашкарча командех цхьанне хьалхара моттиг яьккхар, цудухьа хIанз котъяьйна команда хилараx тарра город Элиста йода из Российски Федераце Къулбехьен зональни яхьашка дакъа лаца.

МалгIабикерча берий спортивни школа Iадаьмате дика вIаштIехьдаьккхад курорт «Армхи» йолча бераша салоIилга. Шин лоама юкъе гIолла IодоагIаш хий а долаш, боса оагIона яьржа улл палаточни городок, цига салоI 132 къоначa спортсмено. Берий безам дукхагIа тIаоз хIара денна еча походаша, экскурсеша, ГIалгIай ловмашкахье йовзаро, спортивни яхьаша, «Нефтяник» яхача лагере салоI МалгIабикерча мехкдаьттахой бераша.

Ахка хIанз а юкъе мара кхачадац. Школай, комсомольски организацей, предприятейи организацейи декхар да из болх мел ца балийтар. Дуккхача хьале бераша салоIилга вIаштIехьдаккхарах тийша да дерригa бераш дика салеIа, унахцIена а долаш гурахь деша юха чугIолга.

З. ЦЕЧОЕВ,
МалгIабика ГорОНО заведующи.

ТЮМЕНСКИ ОБЛАСТЬ. Сихъяь хица хьу лехкаш лагт Оба тIа, Кондан Иртышен лохенашкахьа. Хи тIа гIолла 200 эзар совгIа кубометр хьу дIаяхийтай Выкатни рейдо — Малхбузен СибарегIен Къилбаседене йоккхагIчарех цхьание.

Къилбаседерча лоацача навигаце юкъагIа СибарегIарча хиш тIа гIолла 700 эзар гаргга кубометр хьу дIайохийтаргья рейдо.

СУРТА ТIА: хи тIа гIолла тетташ хьу дIаухийтача Выкатни рейде. Заполярье яхийта кийчъяьй плотокараван.

И. Сапожкова сурт.
ТАСС фотохроника.

ДЕШАРАШТА — ЭШША КНИЖКАШ

Цхьайтта шу совгIа ха я Гудермеса района Комсомольское яхача юртарча библиотека заведующелла Арсабиева Валентина Алексеевна йола. Цхьаккха а саг вац юрта из тоам бола, безаме кхалсаг ца йовзаш. Шийна чIоагIа дукха деза цунна книжка. ХIаьта цудухьа карагIдоал Валентина Алексеевнай книжкацара ший безам наха мабарра дIабала. Цул совгIа, библиотека заведующена хов ше йолча венача моллагIча а сага эшаш дола хьехар де, хоза деш ала.

Дукха болх бу Валентина Алексеевнас библиотеке а. Цу чу ваьнначун бIарг кхет цу сахьате керда-керда яздаьча плакатех, хоза вIашагIъехкача стендех, книжни витринаех. Царна юкъера белгалъе безам ба «Иштта хиннaв В. И. Ленин,» «Кагирхошта боккха хьокхам ба Ленина вахар», КПСС XXIV съезда материалех оттаяь «Машарен кхолламен программа» яха, дукха кхыйола витринаш. Цу тайппара витринашта юкъе я Нохч-ГIалгIай республика промышленностах, юрта боахамах, культурни вахарах йола пайдане стендаш а.

Хьайхе а оттаьча планагIа бу библиотека болх. ХIара бетта уттаеча планаш тIа белгалду де дезаш дола тайп-тайпа балхаш. Масала, укх тайпарча планагIа болх беш я библиотека хIанз. Беращца читкаш чакхйоах «Берал лорадара мехкашта юкъерча деноца» ювзаь, хIаьта А. С. Пушкина фаьлгех йола беседаш ю. Библиотека боккхагIа болча дешарашца КПСС XXIV съезда материалех пайда а эцаш, наьха хьал-торо тоадаларах беседаш ю, лекцеш еш, Цул совгIа моттигерча юртбоахама хIара производственни участке а ухаш, цига къахьегаш болча кхалнахаца пайданегIа йолча темаех беседаш ю, лекцеш еш. ХIаьта кхай тIарча станашка витринаш кийчъю, Къахьегама листокаш, «Молнеш» арахец. Цар мабарра хьахьокх «Гудермесский» совхоза кхашкара балхаш деча этта хьалаш. Цу дерригача дикача гIулакхаша хьахьокх библиотека вахар къахьегама наьха вахарца айхха дувзаденна хилар.

Дукха ба библиотекера книжкаш кхухьа дешараш — ши бIаь совгIа саг. Ала доагIа библиотеке уха дешараш ди тIехь дукхагIа хулаш хилар а. Валентина Алексеевнайна дика хов хIара сага образованега, цун оамалга хьежжа дешачоа книжка лаха. Из гIулакх диза кхоачашдара библиотека книжни фонд эргаяха еза. Цох а дика лоархIаю библиотека заведующи. ХIанз библиотеке ворхI эзар книжка да. Дешарий йиш я эшша книжка цигара харжа.

А. СУМКИН.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка юкъ-юкъе догIа а делхаш, ди а къувкъаш, малхбузехьара гIаьхкьача боараме, ди къувкъача хана геттара чIоагIа мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 27—32, Грозне 30—32 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. Кхоанен ломмеи хувцалуш морхаш а йолаш дукхагIча даькъе йоачан а йоацаш. республика къулбехьарча районашка ди а къувкъаш, хьада достам боацаш гIаьхкьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 15—20, деношка 27—33 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Доазол дехьара

АРХИВЕ ЯХИЙТАЙ

Дукха ха йоацаш Къаман архиве къамаьл дир США президента Никсона. Телевиденеи радио чуи гIолла хьаххайкадаьча ший къамаьлаца президента формально хьайийлар «юбилейни пхе шера» кампани. ГIулакх миштад аьлча, США кхычарех тийша хIама доаца паччахьалкхе йолаш хьайоагIа 1976 шера 200 шу дуз. Юбилей хьатIаккхача юсар дукха ха яле а, правительство хIанзле а, Юнайтет Пресс Интернэшнл агентства баьча хоамагIа, «къаьстта шоай тайпара массехк мероприяти» кийчъеш я. ХIаьта Бродвее кхыметтал «1776» цIи йола оперетта хьоккхаш а латт.

Иштта, кампани дIайолаяьй президента.. Ше къамаьл деш дуккха хоза дешаш аьлар цо «паргIатача уйлах, 1776-ча уйлах».

Цхьан исторически документа тIара дешаш доаладича нийса хургда укхаза. Iазапхошта духьал къовсам доаттабе гIайттача патриоташа цу тIа хьайоах, шоаш герз бе хIана деллад. Цар язду, колонизаторо «тхо форда тIа довзахар, тха моттигаш Iошаьрйора, тха городаш йоагайора, тха гражданаш боабора. ХIанз маьхах оттабаьча кхыча мехкашкарча нахах латта эскар ухийт цо кхыметтел эггара къизагIча замалашкахь а нагахьа ца нийсъенначеи цивилизованни къаманна керте латтачоа вIалла а тоам боацачеи къизалца а тийшача балкаца а ше дIадоладаь нах боабара, мохк хIалакбара, низаш тIалоаттадара гIулакх дIакхоачашдайта». Кхычарех тийша хIама ца хилара Деклараце тIара, ВIашагIкхийтта Штаташ хьахиларах долча «юридически тешал тIара» хьанийца да уж дешаш. Кизга коллака кIал дIалочкъаяь яьлла Деклараце текст США хIанзарча президента юкхе иллай «1776-ча уйлах» цо къамаьл деча хана.

Бахъда, из хила а хиннай паргIатон уйла. Цхьабакъда, ма чIоагIа хувцаеннай-кх ханаш! Цу хана паргIато езача американцаша колонизаторах, английски королах Георгах мел дийцар ше ма дарра тахан дувца йиш йолаш ба вьетнамски патриоташ хIанзарча американски неоколонизаторех.

Никсона йоахар 1776 шера тIема низ кIезига хиннабале а уйла чIоагIа йолаш хиннай Америка. Фу дергда, хIанз уйла геттара кхе йолаш я из тIема гIулакха чIоагIа яле а. ХIаьта вьетнамски патриоташ, американски поселенцаш английски «цIеча мундирел» эсалагIа хиннача хана санна, герза низа интервентел эсалагIа бале а, арахьара тIабаьхкача тIемахойл бIазза чIоагIагIа ба.

Шоаш дунен тIа даьккхача 195 шера ВIашагIкхийттача Штаташта дукха хIамаш карагIдаьннад, цхьабакъда, дукхача хIамаех яла а яьннай уж. Индокитаерча США агрессегара дениз эуламашн наркомании яржарга кхаччалца йола американски общество юаш йола проблемаш дуненна дика йовзаш я, хала доллаIшехьа а алийтад цар «Нью-Йорк таймс» яхача газета обозревателага Сайрус Сульцбергерага, 9 июле. «Ленина яьххача тайцара ший дерригa чухьара бохамаши ши-шегIа я йолаяра гии хьахьекхад капитализма», аьнна.

США 200 шу дизара юбилей тIаккхоачаш чакхдаха дезача гIулакхий программа оттаяй Никсона Къаман архиве ше къамаьл деш: массанена а бе болх хилийта, закон дезаргдола уйла дег чу йоссае, фон хийи бIехделга социаде, и кх. дI. ЦIаьхха Канзасерчa Юкъерча Малхбузен газетий издателаштеи редакторашцеи хьалхашка ше къамаьл деш президента дувцар, укх гаргарча шерашка американски къам морально унахцIена фу даь дергдар, яхаш.

МоллагIча хьале а Вашингтона официально хетар сенах латт аьлча, из латт, дIахо йодача хана, дий хьона, американски кхел тоа па елча йиш йоацаш хилар бахьан долаш «кхерамен шеконахи» лорадала дезаш хиларах.

Ишта хетар дуккагIболча американски политически обозревателашта хетачунцеи общественни мненега даьча хаттарех хьахиннарашпеи нийса доагIаш дац. Масала, цу тхьовра вай вийцача Сульцбергера хет, «ВIашагIкхийтта Штаташ къаман истореи дунен халкъашта юкъерча влиянеи кердача а сабарагIча а фаза чу йолаш латт», аьнна. «Потомак ассошийэтс инкорпорейтед» яхача организаце общественни мненега даьча хаттараша хьахьекхар, американцаша дIахора пхи шу «чутеххилга» лоархIаш а «мехкарча социальни шеконо гIулакх боккъонца дохадарга кхоачаде тарлулгах» кхераш а хилар. Даьча хаттарашкара гучадаьнначох, берригача американций кхаь даькъах шиь дакъа гаргарчарца (64 процент) шоай мохк «вахара маIанах баьнна» аьнна хет. Керттерча бахьанех лоархIаш ювцар Вьетнамера агресси, расаш гIеттар, экономически халонаш.

Цу тайппара, 1971 шерарча Америка уйла, ширъяьннача, унеча капиталистически общества уйла, вIалла тара а яц 1776 шерарча прогрессивни уйланна. Из уйла хьахьокхаш йола, кхычарех тийша хIама ца хилара декларации а, архиве тешамеча коллака кIал улл.

Г. ГЕРАСИМОВ,
АПН политически обозреватель.

СИРЕ КОМПАРТЕ ЗАЯВЛЕНИ

Бейрут, 22 июль. (ТАСС). Укхаза кепатеха зраькккхай Иордане территоре тIарча полестински духьален болама низашта духьалара иордански эскара тIема операцеш хоадамболлаш бехке еш йола Сирийски-коммунистически парте ЦК Политбюро заявлени.

Иордански Iаьдалаша, белгалдоаккх заявлене тIа, мехка территоре тIара палестински партизаний хьал белгалдеш йола каирски амманскии соглашенеш кхоачашъе ца а тугаш. Иорданерча къаманкортамукъалени прогрессивнии болама хIама тоха лаьрхIа дола гIулакхаш доладаьд.

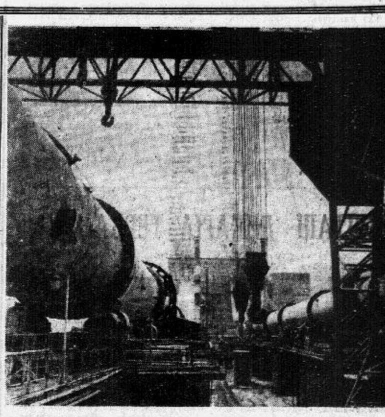
Цунца дувзаденна Политбюрос дагайохийт Iарбий мехкашкарча антиимпериалистически боламаи прогрессивни режимаштеи духьалъерзаяь США планаш.

Лелхамаш, вIашкадетта герзаш, полипецареи английски оккупационни бIуцареи довнаш соцаш дац Къилбаседен Ирланде столице — Белфасте. Граждански бокъонашта тIехьара къовсамхой духьалбаьинаб репрессеша, къела хьабе болх ца хилара.

СУРТА ТIА: «Дегабуам баьча» демонстранта чIоагIа низ бу английски салташа.

Кемера Пресс—ТАСС сурт.

ЭРМАЛОЙ ССР. ИйслагIча пятилетка хьалхарча шера керда къахьегама котало яьккхай Раздански горнохимически комбината гIишлошъерашеи монтажникашеи. Эксплуатаце цIаеннай шера 600 эзар тонн цемента тергйолаш йола цементни производства шоллагIа аргIа.

СРТА ТIА: Раздански горнохимически комбината кхесташ йола цхьоалагIеи шоллагIеи пийшкаш.

Г. Багдасарянеи, Э. Исаакянеи сурт.
ТАСС фотохроника.

Тахани кхоанеи хурIда

24 ИЮЛЬ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 18.00. Концерт (грамзапись). 20.00. Хронико - документальни фильмаш хьокхаргда.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 11.00. «Малышок» яха берий театр дийлла да. 12.00 Баьццара театр. Духовой оркестра выступлени. 20.00. Баьццара театр. «Нохч - ГIалгIай ашараш» яха музыкальни сайре. 20.00. «Юнцы» яха кагирхой вокально - инструментальни ансамбль.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 10.00. Зизай цIей. 20.00. «СССР — машеннаькъий сийлахь-боккха мохк» яха киносайре.

Химикий культура Дворец. 14.00. Искусствай берий университет. Музыкальни викторина. 18.00. «Буревестник» яха берий площадка. Документальни фильмаш хьокхаргда.

С. М. Кирова цIерагIа парк. 11.00, 16.00. Ловзараш, аттракционаш. 18.30. Кинолекторий. «Граждански оборона лоархIам — вай ханарча тIем тIа» яха лекци. 20.00 Тематически кино хьокхаргда. 19.00. Баьццара театр. Симфонически оркестра концерт.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17.30. Ахкан беш. культура ЦIен вокальни группа выступлени.

25 ИЮЛЬ

В. И. Ленина цIерагIа Майда. 20.00 — Концерт (грамзапись). Хронико - документальни фильмаш хьокхаргда.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 9.00. «Малышок» яха кинотеатр болх беш да. 18.00. Баьццара театр. «Советски композиторий ашараш», яха духовой оркестра концерт 18.00. Кинозала фойе. «СССР ТIема-Форда Флота Ди» — литература обзор. 19.00. Баьццара театр. «Политически дунен тIа» яха клуб. «Мехкашта юкъерча хьалий дневника загIонаш» яха лекци. 20.00. Баьццара театр. Урус-Мартана района культура ЦIен художественни самодеятельноста доакъашхошца вIашагIкхетар. 20.00. Дворена парк. «Юнцы» яхача ансамбла вай ханара иллеши ашараши доахаргда.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 10.00. «Къона ленинец» яха берий кинотеатр дийлла да. 12.00. Фаьлгий утренник. 19.00. «Ченеи шорагаштеи хулаш дола лазараш юха миштa тохаргда» яха лекци. Тематически кино хьокхаргда.

Химикий культура Дворец. 10.00. Черноречье поселка къоналча морякий цIей. 13.00. Документальни фильмаш хьокхаргда. 18.00. «Легендаша бувцараш биц ма бе!» яха кинолекторий.

С. М. Кирова цIерагIа парк. СССР ТIема-Форда Флота Денна хетаяь халкъа гулянье. 18.00. Баьццара театр. «Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема доакъашхошца вIашагIкхетар. ЦIейна хетадаь концерт. 17.30. Музыкальни эстрада. Симфонически оркестра концерт. 19.30. Кинолекторий «Советски тIемахой тIема шерашка турпала гIулакхаш» яха лекци. 20.00. «Сийлахь-боккха Дай-мехка» яха хронико-документальни фильм.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17.00. «Космоса турпалашта сийле уйла» яха тематически кино хьокхаргда.

Хьажа, ладувгIа

24 июль
ТЕЛЕВИДЕНИ:

12.30—Дешархошта. Тха къахьегам хьона ба. Даьке 12.40—Дешархошта. «Хийисигален» яха фильм. 13.15 — СССР-а ТIема- Форда Флота Дента. 13.30—Документальни фильме кинозал 14.10 — Торговле болхлочун Дента. Нохч - ГIалгIай АССР-а торговле министра заместителя Шуаипова къамаьл 14.20 — Советски кино историе оагIонаш. «Волга-Волга» яха художественни фильм. 16.05 — Кхоана торговле болхлочун ди да (гIалгIай меттала). 16.25 — Концерт. (гIалгIай меттала). 17.00 — Футболах йола СССР кубок. Ленина цIерагIа йолча Центральни стадионера трансляци. 17.45 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала). 18.00 — Футбол. 18.45 — Кинойиъбаркхой клуб. 19.20 — Шоана, бераш. 19.45 — «Йоккхача залах дагалоагIараш» яха телевизионни фильм. 21.00 — Сага о Форсайтах. Телевизионни художественни дукхасерийни фильма премьера «Къовсам» «ЙиттлагIа серн. 21.55 — Музыкальни орбита тIа. «Илли доах Иоанна» яха фильм-концерт.

РАДИО:

6.30 — «Юрта вахар». Юрта боахама болхлошта йола передача (нохчий меттала). 6.50 — Хоамаш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — «Къонал». 15.15 — Передачай программа. 15.20 — «Классически ашараш евза бераштa» яха концерт. 16.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал. 18.20 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск.

25 июль
ТЕЛЕВИДЕНИ:

11.00 — СССР - ТIема-Форда Флота керттерча командующе заместителa, адмирала Егорова къамаьл. 11.15 — Музыкальни киоск. Передача ю Белкеваc. 11.45 — Школе даха ха кхачанза берашта дола мультфильм. 12.15 — СССР торговле министра Струева къамаьл. 12.25 — Торговле болхлочун Дента хетаяь передача. 12.45 — Торговле болхлой балнах дола концерт. 13.15 — «Сийрда таруc» йоккхагIа йолча классашка дешарагIараштa йола передача. 14.05 — «Нейтральни хиш» яха художественни фильм. 15.45 — «Знание» яха Iилманпопулярни кинопрограмма. 16.15. — «ХIанзара ханара саг». Кагирхой программа. 17.00 — Хоаде са республика. Халкъа творчества телевизионни фестиваль. Наурски район 18.05 — СССР халкъий пхелагIа спартакиада. Спортивни гимнастика. Ленина цIерагIа йолча Центральни стадиона спорта дворецера трансляци 20.00 — Шоана, бераш. 20.15 — «Адами Хеван» яха художественни фильм 21.30 — Европа.. Событеш, мехкаш, гIулакхаш. Передача ю политически обозревателa Потапова. 22.00 — Кинопанорама. Москвера дунен халкъашта юкъера ворхIлагIа кинофестиваль. Передача ю кинодраматурга Каплера.

РАДИО:

6.30 — Лаьттара лар. 6.50 — Хоамаш. 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.30 — Передачай программа. 8.15 — Къона тIехье (нохчий меттала). 8.30 — Шоана дукхаезача ашарий концерт. 15.15 — Передачай программа. 15.20 — «Форда доазонашцара ха» яха радиокомпозици (нохчий меттала). 15.40 — Массанахьа хила ях ба. 15.55 — Торговле болхлошта дола концерт. 15.25 — Къоначa авторех дола дош. Беседа ю Чахкиев СаIида (гIалгIай меттала). 16.45 — Къона тIехье (гIалгIай меттала). 18.20 — «Висла яхача хин дехьа» яха Симонова очерк. «Нохч-ГIалгIайчен дешо седкъий» яхача книжка тIара.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-тIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бехктохама секретара — 3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции. 7/84.

СФ02454.

Заказ № 7153.